

ÍNDEX

• Introducció _____	III
• Biografia d'Enrique Miralles Oller _____	IV
○ Infantesa _____	IV
○ Adolescència (Posicionament Polític) _____	X
○ Joventut (Afusellament del Collell) _____	XV
○ "La Retirada" (Exili) _____	XIV
○ Legió Estrangera (2a GM) _____	XX
○ La seva vida després de la guerra _____	XXX
○ Postmortem _____	XXXIII
• Conclusions _____	XXXV
• Annexos _____	XXXVII
○ Fotos relacionades amb la vida d'Enrique Miralles Oller _____	XXXVII
○ Fotografies d'Enrique i la seva estimada esposa Isabel _____	XLIV
○ Documents d'Enrique Miralles Oller _____	XLVII
○ Fotografies actuals del Camp d'Argelers _____	IL
○ Entrevistes _____	LII
○ Arbre Genealògic _____	LXIII
○ Llegenda de l'arbre genealògic _____	LXIV
• Bibliografia _____	LXV

- Llibres _____ LXV
- Internet _____ LXV
  - Wikipedia Links _____ LXV
  - Links en català _____ LXVI
  - Links en castellà _____ LXVII
  - Links en francès _____ LXIII

INTRODUCCIÓ

Com a tema per al meu treball de recerca, he decidit recrear la vida del meu avi Enrique Miralles. El fet de construir la biografia d'un familiar que no he tingut la sort de conèixer, m'atrau molt. És com si, malgrat no haver-lo conegut, fer aquest projecte sobre el meu avi m'apropés més a ell. Poder obtenir una mínima sensació de conèixer-lo, encara que no sigui físicament.

Me'n recordo perfectament del motiu que em va impulsar a triar aquest tema com a objecte de la recerca. Tot va començar quan cursava 4rt d'ESO, havia d'escollir una guerra per treballar-la en un projecte i tenia un dilema: no s'havia si escollir la Guerra Civil, ja que el meu avi hi va participar, o escollir la Guerra del Vietnam, pels meus orígens. Li vaig demanar consell a la meva professora d'història, li vaig explicar que no havia conegut el meu avi però que hi havia un llibre que parlava d'ell: *Soldados de Salamina*. Per la meva sorpresa, ella coneixia aquest llibre i l'autor d'aquest. És en aquell moment on em va dir les paraules que em van marcar: "Oi que aquest assumpte et té molt a cor? Doncs si vols, seria un magnífic tema per un treball de recerca." Des de que em va dir això, ja ho tenia clar, el meu treball de recerca aniria sobre el meu avi i també intentaria aclarir alguns assumptes que no s'havien especificat en el llibre d'en Javier Cercas.

El meu treball no té límits, intentaré recollir el màxim d'informació possible sobre la seva vida i transcriure-la aquí. Sé que serà un treball bastant dur, ja que recopilar dades sobre la seva infància i joventut és complicat, perquè ja no hi ha ningú que hagi viscut paral·lelament amb ell que encara estigui viu. També, saber exactament tot el seu recorregut militar és difícil perquè en aquella època no es tot es llistava i s'ha de tenir en compte que molts documents es varen cremar durant la Guerra Civil a Barcelona. Però de totes maneres, considero aquest treball de recerca com un repte personal on intentaré superar tots els obstacles que m'obstrueixin el pas.

BIOGRAFIA D'ENRIQUE MIRALLES

Infantesa

El 1919, Severiano Martínez Anido va ser nomenat governador militar de Barcelona. Aquest títol li atorgava el dret de repressió contra els moviments obrers. Va liderar dures repressions contra les organitzacions obreres de caràcter brutal amb l'ús de mètodes terroristes com la "Llei de Fugues", la qual va ser molt discutida. Martínez Anido va dirigir repressions especialment contra la CNT (Confederació Nacional del Treball). Aquell mateix any 1919, el Sindicat Únic d'Aigua, Gas i Electricitat de la CNT va donar el seu suport als treballadors de l'empresa Riegos y Fuerzas del Ebro SA que van demanar l'assessorament ja que l'empresa va introduir canvis en les condicions de treball del personal de facturació disminuint els sous. Això, va ser el detonant de la Vaga de la Canadenca, el moviment vaguístic pacífic més important de la primera part del segle XX. El dia 21 de febrer, la CNT va declarar la vaga a tot el sector i a les empreses participades per "La Canadenca". Els treballadors van abandonar els llocs de treball deixant Barcelona a les fosques i paralitzant alguns serveis. Més tard, alguns vaguistes van ser detinguts i empresonats al Castell de Montjuïc fet al qual la CNT respongué amb la vaga general a Catalunya. El 17 de març es van reunir els representants de "La Canadenca" juntament amb els del comitè de la vaga i van arribar a uns acords, els quals van ser aprovats per la CNT oficialment el 19 de març a una assemblea a la plaça de toros de Les Arenes.

El 31 de juliol d'aquest any, en el "Barrio Chino" de Barcelona al carrer Sant Pau, naixia Enrique Miralles Oller, el vuitè i últim fill d' Antonio Miralles Lino i de Maria Oller Ardiaca. Era d'una família nombrosa de caire modesta que vivia en el barri més popular de Barcelona. Tenia cinc germanes: Rosa, Pepita, Antonia, Jeanne i Mercedes, i dos germans: Juan i Jaime. El seu pare, Antonio Miralles Lino, era soci de la primera empresa de sifons de llimonada, però malgrat això, no millorava la condició humil de la família, ja que era un home que vivia de nit i tot el que suscitava aquest terme en aquells temps. Després de viure un temps al carrer Sant Pau, la família es va traslladar al carrer Montserrat nº17 al costat del port de Barcelona.

1. Foto d'Enrique Miralles amb el seu pare Antonio

2. L'home que vesteix de blanc és Antonio Miralles Lino

3. La dona que porta l'infant és Maria Oller Ardiaca

Paral·lelament al creixement d'aquest infant, el governador militar Severiano Martínez Anido va idear la "Llei de Fugues", un tipus d'execució extrajudicial que consisteix en simular la fugida d'un detingut per poder així, abatre'l a trets amb aquesta excusa. Les primeres manifestacions d'aquesta llei van articular-se a les acaballes del 1920 contra les protestes dels moviments obrers i anarquistes, el seu punt àlgic va ser el 1921. El militant de la CNT, Gregori Daura Ràdua, és considerat com la primera víctima de la Llei de Fugues. Aquest any, també es va assassinar a Francesc Layret, un lliurepensador que va participar a nombrosos processos com a advocat defensant als treballadors, en especial de la CNT.

A fora París, el 1920, entra en vigència el tractat de Versalles el qual s'havia signat el 1919 a la Conferència de París. Va ser un intent de reconstrucció d'Europa després de la Primera Guerra Mundial (1914-1918) i amb aquest també va néixer la Societat de Nacions. A Alemanya, el partit obrer alemany es converteix en NSDAP (Partit Nacional Socialista dels Treballadors Alemanys) i el 1921, es va signar el Tractat de Berlín.

A Barcelona, es va fundar l'organització independentista Estat Català, el 18 de juliol 1922, després de la fundació d'Acció Catalana el 5 de juny. A principis de 1923, Barcelona va tenir l'honor d'acollir Albert Einstein qui va venir a visitar la ciutat convidat pel científic Esteban

Terradas i Illa. Poc més tard, un pistoler va assassinar l'anarcosindicalista català Salvador Seguí conegut com "el Noi de Sucre", va ser el secretari de la CNT. Cap a finals d'estiu, Primo de Rivera va liderar un Cop d'Estat instaurant una dictadura la qual suspenia la constitució i dissolia el Parlament. Aquesta dictadura durà fins el 1929 i prohibia l'ensenyament del català a les escoles.

Quan Enrique va tenir l'edat per incorporar-se a l'educació nacional, va coincidir amb aquest esdeveniment que el va marcar fins que assolir els deu anys. Ja que durant tot aquest període d'aprenentatge no va tenir la sort d'estudiar el català culte sinó que el català que ell va poder practicar, era el vulgar, el que parlava a casa seva. Això explica el perquè de la seva incapacitat a escriure correctament el català. No obstant, de ben jove va tenir l'oportunitat de gaudir de les primeres emissions de Ràdio Barcelona, la primera estació radiofònica de l'Estat espanyol.

Enrique Miralles Oller era el benjamí de la família. Després d'una infància feliç i típica de l'època, és a dir, una infància caracteritzada pels moments passats en família i les sortides que s'hi podia fer, i els jocs que s'inventaven en aquests barris modestes amb els altres nens; va estudiar a l'escola per acabar sent aprenent electricista molt jove.

Al segon semestre de 1924, van morir grans personatges del món artístic tal com el gran poeta i dramaturg català Àngel Guimerà, el gran escriptor Frank Kafka i el compositor italià Puccini.

El 1924, en el Camp de Les Corts, la selecció catalana de futbol va guanyar la selecció espanyola i consegüentment el 1925, el capità general de Catalunya Milans del Bosch va ordenar el tancament del Camp de Les Corts del Barça causant la dimissió irrevocable de Joan Gamper com a president del club. A nivell polític d'aquell any, Primo de Rivera va dissoldre la Mancomunitat de Catalunya malgrat haver promès prèviament que no ho faria.

L'any següent, el 1926, Francisco Franco ascendeix a General de brigada, llavors el més jove d'Europa amb 34 anys. Francesc Macià un militar, polític que va ser President de la Generalitat de Catalunya conegut popularment com "L'Avi" va haver de refugiar-se a Perpinyà des d'on desenvolupava el seu caràcter insurreccional. Des de l'exili més concretament des de Prats de Molló, a la Catalunya del Nord, va intentar una acció armada contra la dictadura de Miguel Primo de Rivera gràcies al seu contacte que havia mantingut amb els anarquistes i comunistes, no obstant, va ser avortat per la gendarmeria francesa. Aquest intent d'insurrecció armada d'Estat Català va ser nomenat "Fets de Prats de Molló". Malgrat el fracàs de la rebel·lió que

havia mogut mercenaris italians, Macià va guanyar popularitat a Catalunya. Un gran avenç va ser la inauguració del Ferrocarril Metropolità Transversal de Barcelona.

El 1927, a València es va fundar la FAI (Federació Anarquista Ibèrica) la qual va tenir paper important en el moviment obrer espanyol, sobretot lligat amb la CNT. El 1928, Primo de Rivera va enderrocar les "Quatre Columnes" de Montjuïc, de Puig i Cadafach, ja que un dels seus objectius era l'eliminació sistemàtica de qualsevol símbol públic del catalanisme.

El 1929, quan Enrique va tenir deu anys, es va inaugurar l'exposició universal de Barcelona a Montjuïc. Aquest esdeveniment va suposar un gran avenç per la ciutat a nivell tecnològic i econòmic i va consagrar a la remodelació del Parc de la Ciutadella.

Foto d'Enrique Miralles quan era petit (dreta) amb un amic (esquerra) a Barcelona

Aquell mateix any, a nivell mundial es va desencadenar una crisi terrible originada als Estats Units el 24 d'octubre conegut com el dijous negre. Encara que el "Crack del 29" hagi sigut la caiguda més devastadora de valors del mercat en tota la història de la borsa, no va causar un gran efecte a Espanya i quan ho va fer, va ser uns anys més tard, el 1931.

El 1930, els representants republicans de tot l'estat espanyol van acordar el "Pacte de Sant Sebastià" que consistia en la instauració de la República i liquidar la monarquia borbònica. Primo de Rivera va abandonar el país per anar a París on va morir-hi el mateix any. Es va iniciar la Dictablanda, nom humorístic amb què fou anomenat el règim de transició que va substituir la dictadura de Miguel Primo de Rivera i va precedir la Segona República Espanyola. El 1930, també va morir Joan Gamper, fundador del Futbol Club Barcelona, i el gran escriptor català Narcís Oller.

Des dels inicis del Futbol Club Barcelona, Enrique en va ser un fanàtic. Mai va deixar de donar el seu suport al Barça, equip que sempre portà en el seu cor sigui on sigui.

Al llarg del temps, Enrique va començar a formar la seva opinió política. Ell era patriòtic de caire catalanista i republicà. Aquesta ideologia el va marcar posteriorment en els actes conseqüents.

A principis de 1931, es va fundar com a partit polític l'Esquerra Republicana de Catalunya. Aquest any hi va haver una victòria republicana aclaparadora, les forces republicanes i esquerres van guanyar les eleccions municipals (12 abril) a les principals capitals tan dels Països Catalans com a Espanya en general. Gràcies a aquests resultats, es va implantar la República Catalana a Espanya. Es va aprovar en referèndum l'Estatut de la Generalitat provisional, el primer estatut d'autonomia català conegut com "l'Estat de Núria". Aquests fets van conduir al seu llavors President de la Generalitat Francesc Macià a la formació del Govern de la República Catalana presidit per ell mateix. El 14 d'abril, arran de la victòria electoral prèvia, el comandant de la Guàrdia Civil, el general Sanjurjo, al no poder garantir la continuïtat de la monarquia obliga al rei Alfons XIII, el Cametes, a abdicar. Vist aquest fet, el 18 d'agost a Madrid, les Corts conclouen l'elaboració del projecte de Constitució de la Segona República Espanyola i finalment el 9 de desembre ho varen aprovar.

El 1932, les Corts van aprovar l'Estatut d'Autonomia de Catalunya amb Macià com a president i Lluís Companys esdevé president del Parlament de Catalunya. El 20 de novembre, es va publicar el "Diccionari General de la Llengua Catalana" sota la direcció de Pompeu Fabra. L'any següent, morí la gran figura política i militar catalana Francesc Macià i Lluís Companys proclamant com a president de la Generalitat a Lluís Companys. Aquell mateix any 1933, van succeir altres esdeveniments importants com per exemple la fundació de la Falange Espanyola (FE), un partit polític feixista creat per José Antonio Primo de Rivera, el propi fill del General Miguel Primo de Rivera, juntament amb altres polítics com Rafael Sánchez Mazas. També va ser el primer any que les dones van poder votar a Catalunya. A Alemanya, també es van desencadenar fets importants com la victòria del

Partit Nacional Socialista dels Treballadors Alemanyans (NSDAP) a les eleccions proclamant Adolf Hitler Canceller d'Alemanya.

Immediatament, aquell mateix any es van iniciar les persecucions nazis contra els Testimonis de Jehovà i altres plans per allunyar els jueus de la vida pública. Hitler també va començar a preparar Alemanya

La foto de dalt és del 11/juliol/1935 de la Plaça d'Espanya

La foto de baix és del 7/agost/1935 de la Plaza Edon

per una guerra de conquesta.

El 1934 van ocórrer els "Fets del 6 d'octubre", un moviment revolucionari del govern autònom de Catalunya contra la involució conservadora del règim republicà quan Lluís Companys va declarar l'Estat Català dins la República Federal Espanyola. Es va empresonar el govern català i Pompeu Fabra causant la suspensió de l'Estatut. El febrer a Madrid, la Falange Espanyola es va fusionar amb les Juntres d'Ofensiva Nacional Sindicalista (JONS), partit feixista ja existent abans la FE, creant la FE de las JONS. A Alemanya, Hitler va eliminar la part extremista del seu partit durant l'anomenada "Nit dels Ganivets Llargs", una nit de juliol plena de matances.

El 1935 es crea el POUM (Partit Obrer d'Unificació Marxista) resultat de la unió del Bloc Obrer i Camperol (BOC) i l'Esquerra Comunista (ICE, Izquierda Comunista de España).

El 16 de febrer de 1936, el Front Popular guanya rotundament les eleccions a Espanya. Això suposa el restabliment de l'autonomia de Catalunya i de la Generalitat que van ser suspeses l'any precedent. El 17 de juliol hi va haver una revolta militar per part de l'exèrcit i dels feixistes fent que esclatés la Guerra Civil Espanyola. Els republicans agafen les armes per defendre la República. Dies següents, Lluís Companys creà el Comitè Central de Milícies Antifeixistes. L'1 d'octubre a Burgos, Franco és nomenat Cap de l'Estat i Generalísimo a la zona controlada pels nacionals. José Antonio Primo de Rivera, polític ultradretà fundador de la Falange Espanyola, morí el 20 de novembre; un altre dels principals conspiradors de la insurrecció militar contra la Segona República Espanyola, José Sanjurjo, també va morir. D'altra banda, els franquistes van assassinar Josep Sunyol i Garrida, polític i directiu català militant d'Esquerra Republicana de Catalunya (ERC) i President del Futbol Club Barcelona (FCB). Hans Beimler, polític i milicià comunista alemany, militant de les Brigades Internacionals, va morir en la "Batalla de la carretera de La Corunya" contra el feixisme. El 1936 a Alemanya, Adolf Hitler ordenà l'ocupació de les zones desmilitaritzades de la Renània.

Adolescència (Posicionament polític)

Al llarg de tots aquests esdeveniments, Enrique va construir la seva ideologia política. A causa del seu context familiar català i dels seus sentiments patriòtics envers Catalunya, era obvi que optaria per defensar la justícia en la República. A l'esclat de la Guerra Civil, malgrat els seus 17 anys, va voler participar en la gran batalla. Com que no era major d'edat, el més segur és que va falsificar les seves dades canviant el seu any de naixement al 1917, per així aparentar oficialment 19 anys. Passés el que passés, volia lluitar per la seva pàtria i terra catalana sense preocupar-se de les possibles conseqüències si era per mantenir la justícia en el país. La seva germana Juanita (Jeanne), s'havia antecedit a la guerra ja que preveia les dificultats que hi hauria a Espanya, així doncs, es va instal·lar a Agen (França) amb el seu marit i els seus fills. La resta de la seva família, va decidir quedar-se a Catalunya, però van optar una posició neutre en el conflicte sense intervenir en la guerra. Sembla curiós que l'únic valent de la família fos el benjamí, un noi ambiciós mogut per la passió de la pàtria.

Foto d'Enrique Miralles passejant-se amb un amic seu per les Rambles de Barcelona, abans la Guerra Civil

És el que està a l'esquerra

La **Guerra Civil Espanyola** va ser una guerra sagnant que va produir serioses conseqüències. Havia sigut resultat de l'acumulació de tensions de molts anys, repartides entre les forces de dreta i d'esquerra, fins que un dia van esclatar violentament pel juliol del 1936. Un cop d'estat liderat pels de la dreta contra el govern del Front Popular esquerrà, guanyador de les eleccions de manera ajustada i democràtica el febrer d'aquell mateix any.

La Guerra Civil Espanyola va començar el 18 de juliol de 1936 i va acabar l'1 d'abril de 1939. L'estat espanyol va quedar dividit en dos bàndols completament antagònics.

D'una banda hi havia l'Espanya nacional i rebel, liderada pel general Franco el qual va iniciar el trasllat de la insurrecció de l'exèrcit de l'Àfrica cap a la Península, formada pels partits carlistes, monàrquics, conservadors i falangistes els quals es van unir el comandament per exercir una veritable autoritat política creant la Junta de Defensa Nacional. Més tard, es van unificar totes les forces polítiques que donaven suport a la insurrecció en un únic partit: FET y de las JONS (Falange Española Tradicionalista y de las Juntas de Ofensiva Nacional Sindicalista). Aquest

bàndol era el que va propulsar el cop d'estat, beneït per l'Església, i que va voler imposar un règim feixista. Perseguien principalment els sindicalistes i polítics republicans.

D'altra banda, hi havia l'Espanya republicana, que es mantenia fidel a les institucions de la República, dirigides per les forces esquerranes, democràtiques i nacionalistes del Front Popular. Després del cop, l'autoritat del govern gairebé va desaparèixer. Els sindicats i algunes organitzacions populars van aprofitar la situació per fer la revolució social i van expropiar finques i fàbriques. Paral·lelament, es van formar uns grups armats formats majoritàriament per personal civil que van prendre armes per defensar la República anomenats milícies populars. A causa de la poca coordinació que aquests tenien, els enfrontaments entre si eren freqüents. Mesos més tard es van englobar les milícies per crear l'exèrcit popular, no obstant, el caràcter partidista i militarment poc efectiu va afeblir el bàndol republicà. Perseguien als simpatitzants del cop d'estat o sospitosos de ser-ho i dels sacerdots de l'Església Catòlica; arribant a cremar convents i esglésies, i a assassinar a bisbes, sacerdots i monges.

La Guerra Civil Espanyola, però, no fou només una guerra nacional ja que va despertar les passions populars a Europa. El Regne Unit i França van convocar una conferència en què es signar un acord de no intervenció, adoptar postura neutral, per evitar que el conflicte es generalitzés a altres països. Algunes potències es van abstenir d'intervenir perquè no volien cap confrontament directe. No obstant, això no va impedir que els bàndols obtinguessin ajuda exterior (suport moral, ajuts materials o militars). Mentre la República va obtenir ajuda de l'URSS (Stalin), el suport de molts intel·lectuals i la simpatia de tota l'esquerra del món; els rebels van rebre armes i soldats de la Itàlia feixista (Mussolini) i de l'Alemanya nazi (Hitler). L'ajuda als nacionals va ser molt superior i efectiva. Milers de voluntaris estrangers van abandonar els seus països i es van allistar a les Brigades Internacionals per lluitar a Espanya a favor de la República.

La Guerra Civil Espanyola va ser com una espècie de camp de prova, en el qual es van poder experimentar i desenvolupar la tecnologia militar de les forces que hi cooperaven, provar armes que més tard s'utilitzarien en la Segona Guerra Mundial que es va iniciar quan el conflicte peninsular acabà. Hitler, no va respectar les restriccions de les forces bèl·liques imposades pel Tractat de Versalles organitzant unes noves Forces Aèries i reimplantant el servei militar el qual va posar a prova durant la Guerra Civil. Alemanya i Itàlia van entregar material de guerra a Franco i van enviar tropes especialitzades en combatre en terra espanyola contra el govern republicà.

La presa de la capital es va convertir en l'objectiu principal dels insurrectes, l'ofensiva sobre Madrid va començar a la tardor del 1936, però l'arribada de les primeres Brigades Internacionals i d'avions i tancs soviètics va impedir la presa d'aquesta.

A finals del 1937, Franco es va dirigir al front de l'est, el seu exèrcit va prendre Terol i seguidament va avançar cap al Mediterrani aïllant Catalunya de la resta de la zona republicana, fragmentant el territori republicà. Es va produir la batalla de l'Ebre la qual va durar més de tres mesos i on es va destruir pràcticament tot l'exèrcit republicà.

La guerra es va donar per acabada quan les tropes franquistes van entrar a Madrid un cop ja presa Barcelona (gener 1939), indicant la derrota de la República. Aquest fracàs s'explica, en part, a causa de la desunió que va mostrar el bàndol republicà: les lluites internes a nivell polític, la divisió de la resistència a nivell militar i a més, la divisió pel que fa a l'objectiu que es volia assolir. Alguns volien guanyar la guerra i posposar un tipus de transformació socioeconòmica mentre els altres, més radicals, volien llançar-se a la revolució social socialista. A part d'aquesta dispersió, l'escàs ajut internacional rebut va suscitar la derrota.

A partir d'abril de 1939, per tot el territori espanyol va començar una nova etapa sota la dictadura franquista on els vençuts van ser castigats a la presó, a treballs forçats o simplement a la mort. També es va iniciar un programa de neteja de qualsevol element relacionat amb la República, anomenat Espanya Vermella. Les úniques sortides van ser la depuració o l'exili.

La guerra no va arreglar les diferències, sinó que només va eliminar el dret de parlar d'un bàndol fent que només certa gent poguessin seguir vivint amb normalitat i que l'altre, s'hagi d'esperar molts anys abans de tornar a conèixer un règim democràtic. L'economia espanyola va tardar dècades en recuperar-se, per això no va participar a la Segona Guerra Mundial, perquè no tenia el bastant pressupost per invertir en la guerra.

La Guerra Civil va provocar la pèrdua de entre 500.000 i 1.000.000 persones, l'exili d'un gran nombre de persones vinculades al bàndol republicà i la devastació del país. Tanmateix, moltes d'aquestes morts no van ser causades en els combats, sinó en les repressions en forma d'execucions i en els "passejos", pràctica més habitual de represàlia. Els passejos era com un pretext per allunyar enemics captius i assassinar-los. Els afusellats solien ser enterrats en fosses comunes a la nit i sense cap mena d'identificació. S'empresonava a qualsevol persona que pertanyia o es sospitava de simpatitzar amb el bàndol contrari. S'ha de dir que també hi va haver una pèrdua incalculable en el patrimoni històric i artístic de l'Església Catòlica, ja que es

van destruir uns 20.000 temples (entre aquests algunes catedrals) incloent la seva ornamentació (retaules i imatges) i arxius.

El període del conflicte va ser un temps de fam, mort i por. El proveïment d'aliments per a la població va representar un problema important, sobretot pels republicans ja que els rebels dominaven els principals territoris agrícoles. Va ser per aquest motiu que les autoritats van organitzar el racionament dels aliments. La població civil també va patir por davant dels combats ferotge i dels bombardejos de les ciutats assetjades. Les famílies temien pel reclutament dels fills més joves i per la separació dels membres.

En el període d'avenç de les tropes de Franco, moltíssima gent va abandonar les seves llars per convertir-se en refugiats, això va afectar especialment a les dones i fills dels combatents en el bàndol republicà. Uns 30.000 infants per evitar els patiments de guerra, coneguts com "els nens de la guerra", van sortir d'Espanya amb destinació a altres països; com ara França, Mèxic o l'URSS. Molts no van tornar mai més al seu país natal.

A la finalització del conflicte, un enorme nombre de persones va marxar a l'exili. Moltes d'aquestes van tornar quan la Segona Guerra Mundial va esclatar mentre que altres la van viure.

1. Foto d'Enrique Miralles en uniforme acompanyat d'un altre camarada republicà (octubre 1936)

2. Enrique Miralles (al mig) amb dos altres amics (Antonio i Julio) a Barcelona el 2/3/36

3. Enrique Miralles (primer a l'esquerra) assegant-se amb dos altres amics el 15/7/36

Joventut (Afusellament del Collell)

Teòricament a nivell oficial, Enrique era del 1917, encara que tenim totes les possibilitats de creure que era del 1919. Si fos encara més jove, ens suposaria creure que, als inicis de la guerra, ell hagués coincidit amb la "Lleva del Biberó". La "Lleva del Biberó", també anomenada la "Quinta del Biberó", era el nom donat a les lleves republicanes del 1920 i el 1921 durant la Guerra Civil Espanyola.

Aquestes lleves van ser mobilitzades per ordre del president de la Segona República Espanyola, Manuel Azaña, a finals d'abril del 1938 on van haver de cridar uns 30.000 nois nascuts el 1920 i el 1921. En un principi els van convocar per cobrir tasques auxiliars, però finalment van incorporar les primeres files de batalla ja que hi havia una manca de participació en l'ofensiva republicana. Aquest moviment va rebre aquest nom quan Frederica Montseny va referir-se a tots ells d'aquesta manera: "Disset anys? Però si encara deuen prendre el biberó!" En aquell moment, les tropes franquistes ja havien atacat molts territoris republicans i s'havia abolit l'Estatut d'Autonomia de Catalunya. Aquesta última lleva ja va participar en la batalla de l'Ebre el 25 de juliol de 1938 quan només tenien disset anys.

La República, que estava condemnada definitivament i abandonada per les potències europees que fins llavors havien aportat auxilis indispensables, patia una lenta agonia des del 1938, concretament des de la batalla de l'Ebre. Aquella batalla va esgotar a les tropes catalanes on hi va haver 10.000 morts, 34.000 ferits i més de 19.000 captius. Aquesta feblesa tan a nivell militar com a nivell psicològic va fer que Barcelona sigui presa per les tropes del Generalíssim sense haver oposat gaire resistència, el 26 de gener de 1939.

Aquests anys de Guerra Civil, anys d'immenses destrosses materials i de vivència en condicions pèssimes i insalubres per part dels soldats, Miralles combatí contra els falangistes. Cap a finals de gener de 1939, ell amb la seva tropa republicana van començar a retirar-se, no obstant, abans d'abandonar la batalla completament, van lluitar per la pàtria fins el final. A través de les rutes de Salamina que travessen el Pla de l'Estany, aquests republicans van arribar al Santuari de Santa Maria de Collell amb els seus presoners, els quals eren uns dos mil. Abans de la guerra, aquest monestir era un internat de frares on s'impartien classes de batxillerat, però a l'arribada d'aquests militars, el massís de pedra ja abandonat, va convertir-se en una presó. Tan els captius com els soldats que els vigilaven, estaven totalment desnodrits i esparracats; s'alimentaven d'un menjar infecte i escàs. De tan en quan si tenien la sort i sorgia una cigarreta

furtiva, aquesta era consumida àvidament en grup. En aquell lloc situat en una zona boscosa i fosca, s'hi varen quedar uns cinc dies. Els presoners no s'havien què es faria d'ells, alguns somiaven en ser bescanviats, altres optaven per una actitud passiva...

La presa de la ciutat de Barcelona marcava fi a la guerra i també marcava la derrota de les tropes republicanes. Així doncs, els que van poder es van refugiar als països veïns o van creuar l'Atlàntic per anar a Amèrica. Però abans d'escapar-se, havien de liquidar als seus presoners. Així que el capvespre del 29 de gener, van reunir uns cinc cents presoners i es va llegir una llista de noms la qual contenia Rafael Sánchez Mazas i els seus companys de cel·la. Després d'una breu nit insegura i d'insomni. A l'alba del dia següent, 30 de gener, un carceller va

Santuari de la Mare de Déu del Collell

<http://www.parroquiesbanyoles.org/parroquies/collell.htm>

conduir un escamot de cinquanta homes al pati del massís. Un home els va anunciar que treballarien en la construcció d'un camp d'aviació de Banyoles, però gairebé tothom sabia que sol era un pretext. No obstant, varen seguir les ordres dels dirigents i van començar a caminar a través del bosc. Mentre caminaven, tota mena de pensaments van sorgir des de l'interior dels presoners, des dels de desesperació fins els de voluntat a ser lliures. Tot aquesta mescla creava una confusió en les ànimes d'aquests ja que s'esperaven el pitjor.

Bosc de la zona del Collell

Arribats a una esplanada incrustada en el bosc, una veu militar els ordenà d'aturar-se. Qualsevol dubte possible s'havia dissipat en aquell moment fatídic i com ja era previsible van començar els tirs. El destí dels cinquanta desgraciats aviat es va confondre amb el de la vida de la resta d'espanyols morts en el dramàtic conflicte fratricida.

Com a resposta immediata i inevitable, els captius es van ajupir a terra. Mala decisió, ja que així els van matar a tots, excepte a dos que van arribar a escapar-se. Qui sap què els va impulsar a fugir, un impuls de

<http://www.vegueries.com/asp/rutasVESP.asp?V=Girona&Id=48>

pànic irracional? Un instint primitiu de supervivència? O simplement la voluntat a aferrar-se a una última esperança? Però s'ha de dir, que sigui el que sigui, els va salvar de la matança.

Els dirigents republicans van ordenar als soldats d'anar pels boscos i buscar si hi havia algun fugitiu. Miralles ho va fer, es va endinsar dins la densa població de pins i de males herbes, caminant feixugament sobre el fang i les branques dels arbres. Sota la pluja batent entre l'exuberant vegetació, va arribar a dibuixar una figura encongida, xopa i panteixant que estava oculta en un vulgar clot. Ell es mantingué dret i ferm, i; en els pocs segons que els seguí, el silenci no fou trencat. El condemnat, Sánchez Mazas, i ell mateix, un jove amb una silueta corpulent amb el fusell ben agafat, es miraren als ulls. Mentre que la ment d'un l'estava tornant boig, bombardejant-li un seguit de pensaments que el mantenien confús i en un món paral·lel; qui sap què hi succeïa dins la ment del jove Miralles? El silenci va ser trencat quan el milicià s'omplí els pulmons, i cridà: "Aquí no hi ha ningú!".

Era pràcticament segur, que tots aquells republicans sabien qui tenien com a presos, uns homes de gran poder dins dels nacionals. Líders de tropes nacionals o ideòlegs i fundadors del partit feixista. Tot i sabent-ho, com s'explica el gest que va tenir aquell soldat? Què el va impulsar a perdonar-li la vida a aquell miserós home? Aquell home que indirectament el va conduir dins d'aquesta guerra infernal.

Això són preguntes sense respostes. Tenir aquell fugitiu davant seu, apuntant-lo amb el fusell... Què fàcil hauria sigut disparar i no tornar a parlar-ne més! Què fàcil hauria sigut cridar a la resta dels republicans perquè vinguessin i el capturessin! Però, realment, és possible que dins l'aparença freda i objectiva del soldat, en aquell moment hagi sorgit un feix de llum solidària? Alguna cosa que l'hagi humanitzat? Seria una possible rèplica, perquè no pensar que de tantes vides que segurament va haver de treure, salvar-ne una potser no el perdonaria, però almenys no seria matar-la. De totes maneres, qui sap, potser Enrique va pensar que de totes maneres, el presoner tenia poques probabilitats de sortir-se'n. En aquell estat penós i miserable, i en aquelles condicions que el rodejaven era difícil de poder-se salvar, ja que si es trobava amb republicans, aquells segurament el matarien, i tampoc coneixia els voltants per demanar ajuda. Sigui el que hagi sigut, ara és massa tard per canviar-ho, ara ja és massa tard per preguntar-ho al propi soldat Miralles...

Foto d'Enrique Miralles (segon començant per l'esquerra) amb altres camarades republicans durant la Guerra Civil davant d'un tanc

La gent que el va conèixer, tots admetran que era un home més bo que el pa, un home amb el cor a la mà. Això ens podria guiar per esbrinar el seu comportament davant d'en Sánchez Mazas. La seva part més emotiva se'l va emportar a no matar-lo i a dir als altres que no hi havia ningú. Ara bé, qui s'hauria imaginat mai que aquell fugitiu va arribar a sobreviure? I tot això gràcies al seu acte de compassió, de perdó, del que sigui però gràcies a això, Sánchez Mazas va tenir l'oportunitat de viure.

Rafael Sánchez Mazas va néixer el 1894 en una família bastant còmode econòmicament parlant. Va viure a Itàlia, on fou influenciat per Benito Mussolini i es va casar amb Liliana Ferlosio. Quan va tornar a Espanya el 1929, va esdevenir conseller i amic íntim de José Antonio Primo de Rivera. Era un ideòleg i propagandista de la Falange Española, i finalment va contribuir en la fundació de la Falange Española de las JONS, el 29 d'octubre de 1933. Va formar part de la seva junta directiva i política. Sánchez Mazas no era un home d'acció sinó que s'encarregava de l'estètica i de l'estil poètic de les manifestacions de la F.E donant conferències i escrivint articles. Sánchez Mazas va ser l'únic sobrevivent de l'afusellament del Col·lell juntament amb en Jesús Pascual Aguilar. Després de l'afusellament, els dos van arribar a escapar-se, però van seguir camins diferents que els van portar a la llibertat.

Franco al costat de Rafael Sánchez Mazas i de Ramón Seerano Suñer

<http://www.cuelgamuros.com/comienzo2.htm>

Rafael Sánchez Mazas

http://www.generalisimoofranco.com/mitos_publicaciones.htm

“La Retirada” (Exili)

Seguit l'estada al Santuari de Santa Maria del Collell, les tropes republicanes van haver de dirigir-se cap a la frontera francesa per por a les represàlies. El que va passar amb la majoria dels exiliats que havien escollit França com a destinació, va ser que al passar la frontera, es varen trobar amb les autoritats franceses. Aquestes tenien l'ordre de centralitzar a tots els refugiats espanyols i enviar-los en camps de concentració. Les tropes republicanes es van haver de separar per repartir-se en els diferents camps de refugiats. Gurs, Argelès-sur-Mer, Saint-Cyprien i Barcarès, Septfonds, Rivesaltes, eren els principals camps a on s'envia els espanyols que varen fugir de la repressió franquista. Hi havia camps situats a les platges i altres que es trobaven als pirineus.

"Aux Morts du Camps d'Argelès"

Entre el gener i el febrer 1939, es calcula aproximadament mig milió de persones van prendre el camí de l'exili cap a França per salvar-se. La multitud que fugia de la repressió franquista, creuava la frontera a un ritme de més de cinc mil refugiats diaris. França va haver d'habilitar amb urgència uns camps de concentració improvisats per acollir aquests exiliats. Aquest èxode s'anomenà "La Retirada".

La Guerra Civil havia deixat una Espanya devastada i unes presons plenes a vessar de desafectes al règim franquista. Amuntegats a les presons o als camps de concentració situats al costat mateix de les obres, els vençuts van suportar innumbrables tractes vexatoris.

A en Miralles el van traslladar a Argelers. El camp de refugiats d'Argelers va ser el primer camp de concentració constituït al Rosselló. Era un camp que estava a la platja, sense barracons, sense aigua potable, gens d'higiene i poc menjar on s'hi passava molt de fred. Com que en un bon principi no s'havia previst res pel seu acolliment, la sorra i la roba que portaven era el que els abrigava. Els francesos els tenien empresonats i vigilats, no hi podien sortir per a res. Molts dels seus compatriotes es van posar malalts i van morir per falta d'atenció sanitària. Moltes famílies es van haver de separar, moltes dones per a rebre menjar o millor tracte per als seus fills es van prostituir. Com que els camps de refugiats els costava molts diners als francesos, varen decidir utilitzar-los per a mà d'obra. El tracte que van rebre els exiliats espanyols per part dels francesos va ser humiliant i poc compassiu.

Enrique Miralles, entre molts d'altres, va haver de patir la fam, els treballs forçats i els maltractaments que rebien aquests apàtrides indesitjables, tal com els va considerar el règim franquista.

El camp en teoria era provisional i de curta durada (uns quinze dies), però finalment va durar dos anys. S'hi van construir tres cents barraques i s'estima que hi van passar unes 465.000 persones. Les sortides que s'oferien a aquesta massa de refugiats eren escasses, era triar entre la repatriació i quedar-se a França o, emigrar cap a Amèrica, una opció molt menys segura i poca credibilitat.

Miralles va tenir la sort de poder-se alliberar del camp d'Argelers. La seva germana Juanita, al assabentar-se de la seva presència, i amb l'ajuda del seu marit varen intentar tot el possible per ajudar-lo a sortir d'allà. Malauradament, aquesta sort no li durà gaire perquè les condicions per treure'l del camp eren simples, o s'inscrivía a la Legió Estrangera, o el repatriaven a Espanya. Veient-se en un cul de sac entre l'espasa o la paret, va decidir allistar-se a la Legió Estrangera. Així doncs, es va inscriure "voluntàriament" el 23 abril de 1941 a Marsella. Des de la seva arribada a França fins a la seva participació en la Legió Estrangera, van passar uns dos anys.

Foto d'Enrique Miralles a Agen, recolzat sobre un automòbil Berliet

En aquells moments ja havia començat la Segona Guerra Mundial, el setembre de 1939. Aquesta va agreujar encara més la situació d'aquests republicans espanyols, molts dels quals van acabar lluitant contra Hitler des de fronts molt diversos. Els camps de concentració francesos i els camps d'extermini nazis van ser el destí final, i potser més tràgic, per als deportats espanyols que van passar la frontera fugint del franquisme.

Legió Estrangera (Segona Guerra Mundial)

La Segona Guerra Mundial va ser un conflicte militar d'una magnitud destructora sense precedents que va ocórrer del 1939 fins el 1945. Va ser un esdeveniment el qual va involucrar a totes les potències mundials expandint-ho a un fet de nivell global, ja que moltes nacions es van ajuntar per prendre partit d'un bàndol o de l'altre segons afinitats i creences. Les forces armades de més de setanta països van participar en combats terrestres, aeris i navals provocant que sigui l'enfrontament més gran i més sagnant de la història mundial. Cal considerar, no només el nombre de tropes implicades sinó també l'avenç de la tecnologia en el camp bèl·lic. Aquest avenç va ser molt significatiu per a l'armament militar, ja que es van introduir les bombes nuclears; més específicament les bombes d'hidrogen, que van ser una gran desgràcia pels japonesos.

Aquesta guerra es dividia en dues aliances militars: els Aliats i les faccions de l'Eix. Els Aliats de la Segona Guerra Mundial eren els països que oficialment s'oposaven a les potències de l'Eix. Els principals representants eren Gran Bretanya, la Unió de Repúbliques Socialistes Soviètiques (des de l'agressió alemanya el juny de 1941) i els Estats Units d'Amèrica (des de l'agressió japonesa el desembre de 1941) coneguts com "els Tres grans", les seves decisions determinaven l'estratègia aliada per tot el món. El president dels EE.UU d'aquella època, Franklin D. Roosevelt, es va referir als Tres grans juntament amb Xina (va començar a batallar contra Japó des del 1937) com "els Quatre policies". França també va ser una aliada important en aquella guerra, però només està reconeguda com a tal abans de la seva derrota el 1940 i després de "Operation Torch", encara que la comissió de Polònia va ser més gran que la seva. Tots els Aliats van firmar la Declaració de les Nacions Unides (la base de l'ONU moderna) l'1 de gener de 1942, ideada per Roosevelt el desembre 1941. En conjunt van arribar a ser 26 països entre els països europeus ocupats per l'Eix (Bèlgica, Holanda, Luxemburg, Noruega, Txecoslovàquia, Iugoslàvia, Polònia, Grècia), dominis i colònies de l'Imperi Britànic (Canadà, Austràlia, Nova Zelanda, Sud Àfrica, Índia) i països llatinoamericans tradicionalment sota la influència nord-americana (Costa Rica, Cuba, República Dominicana, Guatemala, Haití, Hondures, Nicaragua i Panamà). Països com Mèxic i Brasil s'hi van unir a causa dels atacs per part dels alemanys als seus navilis i van aportar una participació significativa.

Els principals poders de l'Eix eren Alemanya, Itàlia i l'Imperi Japonès. Les similituds entre la Itàlia feixista i el Nacionalsocialisme d'Alemanya van fer que Adolf Hitler i Benito Mussolini proclamessin un "Eix Roma-Berlín" que unia als dos governs el 25 d'octubre de 1936. En aquell temps aquesta unió va tenir un paper essencial ja que ambdós països van lluitar junts en les

terres espanyoles recolzant la rebel·lió de Franco. Més tard, Alemanya i Japó varen firmar el "Pacte Antikomintern" contra la URSS el novembre de 1936. Degut a l'aproximació de la relació que mantenien Alemanya i Itàlia va fer que firmessin el maig del 1939 el "Pacte d'Acer", un pacte d'amistat que suposava una aliança ofensiva temorosa, en el qual Alemanya i Itàlia es van comprometre a ajudar-se mútuament a nivell militar en cas de guerra. L'Eix Roma-Berlín va quedar segellat definitivament quan els Ministres de Relacions exteriors de cada país van signar l'acord polític i militar el 22 de maig de 1939. L'Eix va culminar amb l'acord del "Pacte Tripartit" entre les tres potències el setembre de 1940 amb el qual l'Eix va passar a anomenar-se Eix Roma-Berlín-Tòquio fins el 1941. Seguidament, diversos països menors com Bulgària, Croàcia, Eslovàquia, Hongria o Romania van col·laborar amb l'Eix.

La guerra va ser en molts aspectes una conseqüència; després d'un difícil parèntesis de vint anys, d'un malestar deixat per les greus disputes; que es van generar i no es van poder resoldre, ocasionades a la Primera Guerra Mundial. Després de la derrota, els alemanys van haver de patir les dures conseqüències de les restrictives impositcions del Tractat de Versalles (1919), algunes d'aquestes restriccions van ser la pèrdua de grans àrees geogràfiques, la reducció de l'exèrcit alemany i el desarmament d'aquest, les indemnitzacions que havien de pagar en funció de les reparacions de guerra i de les pèrdues econòmiques dels Aliats; i la reducció de la flota alemanya. Tot això va provocar un profund ressentiment als alemanys. No obstant, l'antagonia Franco-Alemanya no només prové de la Primera Guerra Mundial, sinó que hi podríem trobar un origen més profund des de finals del segle XIX. Un antecedent seria la Guerra Franco-Prussiana (1870-1871) on França va perdre Alsàcia i Lorena; i també, la Batalla de Sedan (setembre 1870) on els alemanys varen capturar a l'emperador Napoleó III. Això va començar a crear una relació tensa entre aquests dos països que es va agreujar encara més, quan després de la Primera Guerra Mundial aquests dos territoris van tornar a ser francesos. Aquests antecedents d'antagonia conjuntament amb la intranquil·litat política i la inestabilitat social, a més d'afectar la república de Weimar, varen provocar una radicalització del nacionalisme alemany. D'aquesta forma es va produir l'adveniment al poder d'Adolf Hitler (cap del Partit Obrer Alemany Nacional Socialista, NSDAP, o partit nazi) d'ideologia totalitària, ultranacionalista i antisemita.

Després d'haver-se concedit el poder total el 1933, Hitler, el qual l'anomenaven Führer o cabdill del Tercer Reich, va impulsar en secret el rearmament d'Alemanya. Va aprofitar la falta de decisió de les potències europees per oposar-se activament als seus designis i va ordenar la

ocupació militar de Renània el març de 1936 (decisió totalment contrària a les idees del Tractat de Versalles).

Itàlia recolzava Alemanya a causa de la seva ideologia similar. A més d'això, tenien com denominador comú la supressió de la llibertat política, l'apoderament de l'Estat per un sol partit i les ganes d'expansió territorial. El règim feixista era nacionalista, totalitari i anticomunista i un dels seus objectius era la preparació militar de la població. Japó, en canvi, no va adoptar un règim feixista de forma oficial, però va imposar un totalitarisme de característiques similars. Els militars japonesos van aprofitar una petita confrontació amb les tropes xineses, el 1931, com pretext per apoderar-se de Manxúria on van constituir l'Estat de Manchukuo el 1932. Entre el 1937 i el 1938 van poder ocupar els principals ports de Xina.

L'estat controlat per Adolf Hitler s'organitzava a base d'un principi aristocràtic on l'autoritat total estaria en mans del líder, a qui el poble hi depositaria tota la seva confiança. El nazisme de Hitler postulava que segons les lleis naturals, els més forts havien d'imposar-se als més dèbils i que per ell els més forts eren els de pura raça ària. Segons Hitler, els aris eren una raça privilegiada plena de cultura i considerava que les altres races, sobretot els jueus, representaven per ell un poble destructor d'aquesta cultura tan idealitzada als seus ulls. En conseqüència d'aquest pensament, Hitler va implantar l'antisemitisme en els seus principals objectius i va desencadenar una implacable persecució contra ells. La persecució consistia en desposseir els jueus de tots els seus béns i en discriminar-los en tots els seus aspectes. Un altre dels seus ideals era la conquesta d'un espai vital a Europa, el que implicava una expansió territorial. L'oportunitat de triomf per els nazis es va presentar després de la crisi econòmica de l'any 1929. La població confusa i angoixada per la falta de treball veien amb por l'avenç dels comunistes que es van fer més forts després de la Revolució Russa, així que van començar a captar els ideals nazis per recuperar el seu orgull nacional perdut per la humiliació patida a la Primera Guerra Mundial.

La nit del 23 d'agost de 1939 a Moscou, Hitler va aconseguir que Stalin, deixant apart les seves diferències ideològiques, firmés un pacte no-agressió (germano-soviètic) entre Alemanya i la URSS on s'acordava no lluitar entre si. Això va permetre al Führer (Adolf Hitler) tenir el camí obert i atacar Polònia, sense temença a una intervenció soviètica en el front oriental. Addicionalment, es va firmar un protocol secret en el qual es concedia a Stalin la llibertat d'acció a Finlàndia, Estònia, Letònia, a l'est de Polònia i a Romania, així que va anar envaint territoris i annexant-se amb estats com els bàltics. A l'inici de la Segona Guerra Mundial amb la invasió d'Alemanya a Polònia, la signatura del "Pacte d'Acer" va mancar de valor l'1 de setembre de 1939, ja que Benito Mussolini i Galeazzo Ciano van renunciar a recolzar a

Alemanya per temor a la declaració de guerra de les potències occidentals. Gran Bretanya, França, Austràlia i Nova Zelanda varen declarar la guerra a Alemanya el 3 del mateix mes oficialitzant la Segona Guerra Mundial; Nepal, Terranova, Tonga, Sud Àfrica i Canadà es varen unir posteriorment. No va ser fins la derrota francesa de 1940 que Mussolini va validar el "Pacte d'Acer", declarant finalment la guerra al Regne Unit i a la ja vençuda França. Gran Bretanya resistia sola davant de les faccions de l'Eix l'any 1940. El 22 de juny de 1941, el pacte germano-soviètic es va finalitzar amb la invasió alemanya a la URSS a causa del Pla General Oest, un programa de conquesta i explotació aplicat als territoris soviètics, polonesos i a la població eslava, mentre les tropes conquerien el nord d'Àfrica. El 7 de desembre de 1941, el Japó va destruir la flota nord-americana a Pearl Harbour i va fer que els EE.UU entressin a la guerra com a Aliat. La intervenció dels EE.UU i de la URSS, la qual es va canviar de bàndol a causa de la invasió alemanya, el 1941, va desequilibrar de forma definitiva la guerra reorientant el resultat a favor dels Aliats. Aquesta aliança "contra natura" de les grans potències democràtiques i capitalistes amb la dictadura soviètica va començar posar a fi els afanys imperialistes dels sistemes feixistes i totalitaris cap a meitat del 1942. Al juny, els americans van frenar els japonesos al Pacífic, a la batalla de Midway, i els britànics van aturar els alemanys al nord d'Àfrica. El primer gran fracàs de Hitler es va produir a Stalingrad (agost de 1942 fins febrer de 1943), on les tropes van haver de recular per primera vegada. Així va iniciar l'ofensiva aliada. El "Pacte d'Acer" va perdre la seva validesa el 1943, quan Mussolini va ser arrestat en un cop d'estat generant un armistici creat pel nou govern italià amb els Aliats. El juny de 1944, el desembarcament de Normandia va permetre l'avanç angloamericà des de l'oest, mentre l'exèrcit rus avançava per l'est. El 8 de maig de 1945, Alemanya va capitular. Tanmateix, la guerra continuava al Japó. Per precipitar la rendició, el president nord-americà Truman va decidir utilitzar la bomba atòmica sobre les ciutats d'Hiroshima i Nagasaki, l'agost de 1945. El 2 de setembre el Japó va capitular i posava punt final a la Segona Guerra Mundial.

Durant la Segona Guerra Mundial, a part de les llargues i intenses batalles que es lliuraven, a Alemanya i als països ocupats per aquesta ocorria una fosca persecució de les minories indesitjables, aquelles les quals no complien els requisits indispensables d'una raça pura ària. Els nazis van estendre el terror i la repressió, especialment sobre els resistents i els jueus. A partir de 1941, els jueus van ser obligats a dur una banda groga en públic perquè es puguin distingir. La majoria van ser traslladats a guetos, on estaven separats de la resta de la població. El gener 1942, es va decidir un pla per la Solució final a la qüestió jueva, i d'aquí varen aplicar el genocidi sistemàtic de jueus i altres col·lectius no desitjats com els homosexuals, eslaus, presoners polítics, gent discapacitada, etc. Milers de persones eren enviades diàriament als

campes d'extermini i camps de concentració, els quals al principi eren centres de detenció que es van transformar en indrets de mort en massa. Els alemanys enganyaven als jueus dient-los que anaven en centres de vacances i diversió on viurien millor, no obstant, alguns van poder sobreviure. Aquest terrible fenomen s'anomena Holocaust.

Les conseqüències de la Segona Guerra Mundial van ser gravíssimes i desmesurades. Per efecte de les batalles van morir al voltant del 2% de la població mundial de l'època (unes 60 milions de persones) majoritàriament civils. S'estima que 20 milions eren civils soviètics, 3 milions de polonesos no jueus, 7 milions de soldats de l'exèrcit roig i 6 milions eren víctimes jueves dels camps de concentració i això només és una petita part de l'exterminació ètnica que es va catalogar després de la guerra. També hi va haver moltes víctimes indirectes a causa de la situació de fam, de les irradiacions, de la mortalitat infantil i de molts altres factors. Tots aquests homicidis es van produir en un període de temps que va durar des de l'1 de setembre de 1939 (alguns historiadors argumenten que va començar en el front asiàtic declarat el 7 de juliol de 1937) fins l'acabament oficial el 2 de setembre de 1945. També hi va haver 35 milions de ferits i 3 milions de desapareguts.

A nivell econòmic, l'economia europea s'havia col·lapsat. Milions de persones s'havien quedat sense refugi i hi va haver una forta devastació d'infraestructures industrials (un 70%), de ciutats, etc. els qual s'havien de reparar i això suposava una gran consumició econòmica. Al principi, la reconstrucció d'Europa va ser una dificultat, però va poder obtenir ajuda gràcies al Pla Marshall, (1947, Secretari d'Estat dels EE.UU George Marshall), planejat pels nord-americans per a la recuperació de l'economia europea. Alemanya i els altres països de l'Eix també van haver de compensar econòmicament als països Aliats.

Moralment, la gent estava devastada, cansada i traumatitzada per la violència i la crueltat originades a la guerra. Des del novembre de 1945 fins el setembre de 1946 es va obrir el Judici de Nuremberg on s'hi van proclamar 12 penes de mort.

Divisió d'Alemanya i zones d'ocupació el 1946, després que el territori de l'est ja estigués annexat a Polònia

<http://blogs.ccrtvi.com/berlinany20.php?startpos=15>

Consegüentment, es van organitzar diverses Conferències de Pau a on es va discutir diversos temes, com per exemple la redistribució d'Europa establint noves fronteres. Es va acordar la divisió d'Alemanya en quatre sectors, els quals cadascun estava controlat per un estat, a mesura que les relacions entre els països vencedors es van anar deteriorant, les línies de demarcació entre les zones d'ocupació van esdevenir fronteres estatals. Les zones americana, britànica i francesa es van unir el 1949 per crear la República Federal d'Alemanya i la zona soviètica va convertir-se en la República Democràtica d'Alemanya. La Prússia Oriental va desaparèixer, dividida entre la Unió Soviètica, Polònia i Lituània. Àustria va ser separada d'Alemanya per tornar a esdevenir un estat independent. Hi va haver canvi en les fronteres de Polònia i Alemanya, la primera va ser compensada guanyant territori de l'est d'Alemanya. La República Txeca i Eslovàquia es van tornar a unir creant l'estat de Txecoslovàquia. Es va ampliar territorialment la URSS a costa dels estats bàltics; d'Alemanya, de Finlàndia, de Polònia i de Japó. Corea va acabar esdevenint dos estats diferents, Corea del Nord i Corea del Sud. Aquests canvis van tenir com a resultat milions de persones que es van trobar en territori hostil i van haver d'abandonar les seves cases. El 1946, a la Conferència de París, es van discutir la resta de tractats de pau.

El final de la Segona Guerra Mundial va marcar la fi de la posició del Regne Unit com a superpotència global i l'emergència dels Estats Units i la Unió Soviètica com a poders dominants en el món. Aquest status va crear friccions entre aquestes potències que van augmentar fins a conduir-los en l'esclat de la Guerra Freda.

Finalment, es va crear l'ONU (Organització de les Nacions Unides) ja que la Societat de Nacions havia fracassat en la seva tasca de prevenir conflictes. A diferència del seu predecessor, l'ONU ha pres un paper més actiu en el món, lluitant contra epidèmies i proveint ajuda humanitària a les nacions en problemes. També ha servit com a front diplomàtic durant la Guerra Freda i ha creat el modern estat d'Israel, en part com a resposta a l'Holocaust.

El 1940, l'exèrcit alemany ja havia derrotat a l'exèrcit francès. El 22 de juny, França i Alemanya van signar un armistici segons el qual l'exèrcit alemany ocuparia tot el nord de França i tota la costa atlàntica fins la frontera espanyola, però al sud es mantindria un govern col·laboracionista francès. Així, a partir de llavors i fins al 1944, a França metropolitana es va instal·lar dos governs. Un govern es va instal·lar a la ciutat de Vichy (nom amb el qual és conegut genèricament aquest règim polític: "França de Vichy") que va col·laborar amb l'alemanya nazi. Aquest règim estava dirigit pel mariscal Philippe Pétain, va ajudar a alemanya econòmicament, amb subministraments industrials, va col·laborar en l'empresonament de jueus, actuava com un país satèl·lit de Hitler. L'altre govern, en el bàndol aliat, era dirigit pel general Charles de Gaulle, que al refusar la capitulació de França contra l'enemic nazi, va haver d'exiliar-se a Londres, Gran Bretanya, per continuar el combat. Així doncs, operant des de l'exili a Gran Bretanya i

"La France a perdu une bataille! Mais la France n'a pas perdu la guerre!" (França ha perdut una batalla, però no ha perdut la guerra!)

"Aux armes Citoyens! Formez vos bataillons!" (A les armes ciutadans! Formeu els vostres batallons!)

<http://beninois.free.fr/index.php?cat=propagande-alliee>

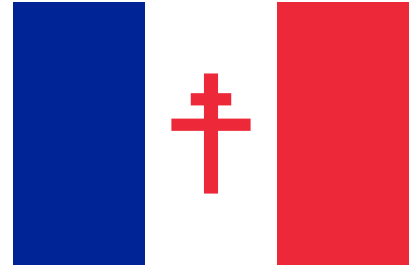
(general Charles de Gaulle, 1940).

encoratjat pel Primer Ministre Winston Churchill, el 18 de juny de 1940 el general de Gaulle llançà el seu cèlebre discurs "appel à la Résistance" a la BBC, acte que va fundar "França Lliure". Va proclamar "*França no està sola... Té un vast Imperi darrera ella!*", es referia especialment a la supremacia marítima de l'Imperi Britànic, la indústria dels EUA i també a les colònies franceses que, a diferència de la zona metropolitana, no estava envaïda per la Wehrmacht. "*La guerra és una guerra mundial*", "*El destí del món està aquí*", "*Quoi qu'il arrive, la flamme de la résistance française ne doit pas s'éteindre et ne s'éteindra pas*"

L'objectiu d'aquesta "França Lliure" era agrupar als francesos que es negaven a rendir-se i volien enfrontar-se a Alemanya al costat dels aliats britànics. L'exèrcit de "França Lliure" va anomenar-se "Forces de la França Lliure" o FFL, units sota l'emblema de la Creu de Lorena. Les Forces Franceses Lliures van reunir la Força Aèria i les Forces Navals Franceses Lliures (FAFL i FNFL), també va ajuntar-se amb les Forces de Terra que englobaven a molts òrgans, unitats i divisions com la 1a DFL o la 2a DB, encarregades de lluitar contra l'enemic i portar els colors de la "França Lliure" en el món. El general de Gaulle volia tornar a França la seva llibertat i grandesa, exposava raons militars i estratègiques per creure que l'avantatge de la

“força mecànica” alemanya podia ser derrotada per una “resistència mecànica superior”. L’essencial per ell era assegurar França un lloc al costat dels guanyadors, de manera que es valoraria la seva condició de potència mundial.

Bandera de França Lliure

http://fr.wikipedia.org/wiki/Fichier:Flag_of_Free_France_1940-1944.svg

Un dels espais principals d’actuació de la França Lliure va ser el seu imperi colonial francès (africà: Nord i centre d’Àfrica, oceànic i asiàtic). La idea que la metròpolis estigués subjecta a la voluntat nazi, forçosament no volia dir que l’imperi francès també ho estigués. Així doncs, el general de Gaulle reconegut com líder dels francesos lliures el 28 de juny de 1940, immediatament començà a reunir els territoris francesos d’Àfrica per seguir el combat, però també per instal·lar la seu del “governament francès que continua la batalla” en “terra francesa”. El mes de juliol de 1940, “França Lliure” ja tenia 7000 seguidors. Amb els mesos va adquirir base territorial i una reserva d’homes per prosseguir la guerra. “França Lliure” envià regiments de la seva Legió Estrangera a les seves terres colonials per fer aquesta unió de territoris francesos en contra el nazisme.

Enrique es va adscriure a la Legió Estrangera i va incorporar el 4rt regiment estranger (4RE). No va participar directament a la Segona Guerra Mundial dins de terra europea, sinó que primer va haver de travessar el Mediterrani i combatre a l’Àfrica amb la seva unitat de tropa.

Granada amb set flames de la Legió Estrangera Francesa

http://fr.wikipedia.org/wiki/Fichier:Granade_legion.svg

La Legió Estrangera és un cos de l’exèrcit francès que sempre ha estat reservada als homes d’edat situada entre 17 ½ i 40 anys. El cos és una forma d’immigració privilegiada i segura, per a gran majoria, el prestigi de la Legió i l’amor del país van ser les causes del seu voluntariat. Altres vénen a oblidar el seu passat, però les raons per al compromís i la contractació sempre romandran en la cultura misteriosa i enigmàtica. Els legionaris, també anomenats quepis blancs, van guanyar prestigi durant els combats en els camps de batalla del món, particularment en el context de la conquesta colonial, les dues guerres mundials i les guerres a Indoxina i Algèria. A la Segona Guerra Mundial, la Legió estava formada per un 28% d’espanyols, la majoria eren supervivents republicans de la Guerra Civil, i homes refugiats o expulsats del seu país d’origen (italians,

alemanys i austríacs) representaven el 17%.

El 4rt regiment estranger va ser creat el 1920 a Marràqueix (Marroc) i es va dissociar el 1940. Però, el 1941 es va recrear sota el nom de "4e demi-brigade de la Légion Étrangère". El 1943, es va tornar a anomenar dient-se 1er regiment estranger d'infanteria motoritzada. Aquest regiment tenia com a finalitat la instrucció i la formació, era el regiment de formació de la Legió Estrangera. S'ocupava de l'exèrcit de terra i, concretament, era un regiment d'infanteria. Actualment, és allà on els voluntaris estrangers s'instrueixen durant un cicle de disset setmanes en una de les "compagnies d'engagés volontaires" (CEV). Aquesta formació permetrà als estrangers voluntaris a aprendre el francès. Després del seu primer contracte, aquests homes efectuaran la Formació General Elementària (FGE) per pujar de grau. El 4rt regiment estranger és considerat el bressol de la Legió Estrangera.

Enrique Miralles al Senegal el 20 d'octubre de 1942

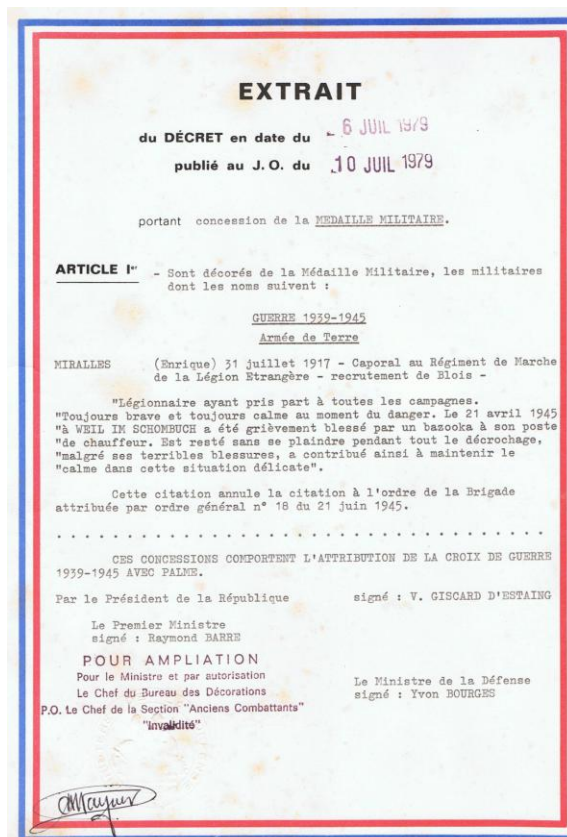
Quan Enrique va unir-se al regiment, les coses no eren així, sinó tot el contrari. Aquesta organització tan intacte que hem arribat avui en dia, en aquells temps era impensable perquè els esdeveniments eren precipitats. Així doncs, poc després d'haver-

s'hi inscrit va haver d'embarcar en un vaixell de guerra que el va portar a l'Àfrica. Va arribar a Algèria, el 18 de maig de 1941 on s'hi va quedar fins el 16 d'agost d'aquell mateix any. L'endemà, 17 d'agost, va dirigir-se cap al Marroc on s'hi va quedar uns quans dies, fins el 25 d'agost. El dia següent, 26 d'agost, va tornar a agafar el vaixell per anar a la mar. En aquella època els viatges per mar eren molt durs, es feien en condicions fatigants sobretot quan hi havia temporal i mala marea. Via Casablanca, el 2 de setembre va arribar a Senegal, més concretament a Dakar. Allà i pels voltants, a Saint Louis du Senegal, s'hi va quedar més d'un any i mig, fins el 24 de febrer de 1943. Designat a servir d'ara a endavant l'AFN (Afrique Française du Nord) va deixar l'AOF (Afrique Occidentale Française). El 25 de febrer de 1943, tornà a emprendre un viatge marítim que durà uns deu dies. Agafà el vaixell a Dakar i arribà el 7 de març a Casablanca, Marroc, que estava en guerra. El 8 de març va ser portat a Fez i el 19 del mateix mes va passar la Zona A. Combatí al Marroc fins a final de mes, exactament el 31 de març de 1943. Després, tornà a Algèria amb la seva unitat passant la frontera Algero-Tunisiana el 22 de maig de 1943. El 6 de juliol, un altre cop direcció Marroc i el 19 de novembre es tornà

a dirigir cap a Algèria passant la frontera Algero-marroquina el 23 de novembre 1943. Durant totes aquestes campanyes a l'Àfrica, va estar seguit en mariscal Leclerc.

Finalment, el 14 de setembre de 1944 va embarcar a Oran per deixar l'AFN i anar a la metròpolis. Després d'una setmana de viatge, desembarca a Saint Raphaël (Côte d'Azur, França) el 21. Un cop de peu a terra, va passar el Rhin amb la seva unitat el 2 d'abril de 1945. Va combatre directament a les terres alemanyes contra els militars alemanys. El 21 d'abril de 1945 a Schomburg, va ser ferit per l'esclat d'un bazuca. Aquell esclat li va tocar la cara les mans, les cuixes... A causa d'aquest incident, incapacitant-lo de les seves funcions, el dia següent va ser evacuat a Blois (França). Del 21 d'abril de 1945 fins l'11 de gener de 1946, va estar ferit de guerra, en baixa militar. Així doncs, la seva carrera militar acabà aquí. El 2 de maig de 1945 va ser anomenat Caporal. Consegüentment, va rebre citacions i recompenses:

- *Citació a l'ordre del Regiment (06 – n°41 del 20.05.1943)*
- *Citació a l'ordre del Regiment (06 – n°272 del 26.05.1945)*
- *Citació a l'ordre de la Brigada (06 – n°18)*
- *Condecoració: "Croix de Guerra" et Médailles Militaires (creu de guerra) 1939 – 1945 amb tres estrelles de bronze*
- *Condecoració: "Légion d'Honneur"*

Condecoració:

*"Croix de Guerre"
(creu de guerra)
1939 – 1945 amb
tres estrelles de
bronze*

"Medalla Militar"

La seva vida després de la guerra

Després del seu repatriament a França, a la ciutat de Blois, Enrique va estar internat uns quans mesos a l'hospital. Un oftalmòleg li va intentar curar l'ull, no obstant això, va perdre la visió d'un ull. Va ser durant la seva convalescència que va conèixer a la seva futura esposa Isabel Gimenez Esteban. Es varen escriure cartes epistolars fins que varen decidir casar-se per fundar una família. El casament va tenir lloc el 17 de maig de 1947, dos anys després d'haver-se conegut, i es van traslladar a Blois.

*Fotografia oficial del casament d'Enrique Miralles Oller i Isabel Gimenez Esteban el
17 de maig de 1947*

Enrique visqué uns vint anys de felicitat amb la seva estimada Isabel. Els caps de setmana anaven, ja que els dos eren uns aficionats del cinema, es veien totes les sessions. Enrique tenia un gran coneixement cinematogràfic. Al cap de tres anys vivint junts, la família es va anar ampliant. Tingueren la seva primera filla la qual la varen anomenar Patricia Herminia. Després, la seguí l'únic fill de la família, Miguel José, i finalment, tingueren unes bessones no vitel·lines, Isabel i Carmen Mercedes. Junts formaven una família unida i feliç. Tota la família vivia en una casa que Enrique havia construït ell mateix amb les seves pròpies mans ajudat pels seus amics i familiars. Era una casa bastant gran feta parcialment de pedra. Malauradament, aquesta unitat familiar no durà més de cinc anys quan Isabel morí d'una malaltia que li afectà els ronyons. Va morir l'any 1965. La pèrdua del seu únic i veritable amor destrossà a Enrique moralment, però

gràcies a la força dels seus infants arribà a aixecar-se per seguir endavant. Malgrat tot el sacrifici que podia suposar educar quatre fills sense una mare i tot sol, va acceptar el repte que li havia jugat la vida. I doncs, dedicà tota la resta de la seva existència a formar-los de la millor manera que podia fer. Enrique va intentar cobrir la manca de la presència femenina fent de pare, de mare i fins i tot d'amic. Era un home d'extrema bondat. Després de la mort de la seva dona, es varen traslladar a un pis on a sobre, hi vivia els seus sogres. Aquests el van enganyar, just abans de la mort de la seva esposa, el van impulsar a agafar aquell pis dient-li que l'ajudarien amb els nens. Però, finalment no va rebre ni una gota d'ajuda.

Després de la mort de la seva enamorada, Enrique decidí anar a Barcelona. Va voler ensenyar als seus fills les seves arrels, d'on provenia ell i d'on venia els seus orígens. Continuadament, foren anant a Barcelona per les vacances on tota la família es retrobava a celebrar les festes. El primer any de retorn, el 1966, el seu nebot Antonio Miralles, fill d'en Juan, els va albergar tots dins d'un pis gegant a la Rambla Canaleta. Era al tercer pis sobre el famós restaurant Baviera. Els anys següents, per la tranquil·litat i la comoditat de tenir el mar a la vora, es varen quedar al Càmping Estrella del Mar, situat a Castelldefels. Aquell ambient d'aire fresc marí, l'enamorà i el portà a quedar-s'hi totes les vacances fins la seva mort.

Professionalment, es va quedar dins de la mateixa entitat al llarg de la seva carrera com a ajustador on era estimat pel seu bon humor. Sempre cantava, sobretot aires de Luis Mariano. A aquella època, encara no hi havia televisió a casa, així doncs, cada nit escoltava àudio drames com la "Famille Duraton".

L'empresa sovint organitzava balls on tots els obrers i coneguts hi anaven. Enrique li encantava anar-hi i ballar.

Foto d'Enrique Miralles Oller en una festa d'obriers

Als seus seixanta anys, encara era capaç de posar les seves mans sobre una taula i posar-se en paral·lel. Això li havien après a la Legió i encara tenia la capacitat d'exercir-ho.

Durant tot l'any, ell residia a Blois en una vil·la on vivia còmodament. Però, a cada ocasió que se li presentava de vacances, baixava amb el seu cotxe fins a Espanya. Allà al càmping, hi retrobava a tots els habituats que li havien donat el motiu de "El Francès". A aquella època, era l'únic francès que venia tan sovint ja que el Càmping Estrella de Mar era un lloc reputat per gent barcelonina. La gent que freqüentava aquell indret, era gent humil i generosa. L'ambient que hi havia era molt familiar, tothom es coneixia i tothom era amic. Enrique era un gran aficionat a la petanca, cada dia quedava amb la seva colla a jugar-hi. Se li donava molt bé.

Quan hi havia poca animació al càmping, un altre dels seus passatemps favorits era el dominó. Li agradava tan que tenia la seva pròpia capsa de fusta de dominó on hi tenia marcat "Miralles el Francès". A Espanya, el seu "carajillo" era sagrat, mentre que a França li encantava beure "Ricard", pastís amb aigua. Però, el vi era el seu acompanyant en tots els dinars, deia que anava bé per la salut.

El càmping era el seu refugi, li encantava anar-hi. Allà tenia bona vida, menjava bé i no feia res. Alguns anys estava acompanyat d'algun familiar, però sinó hi anava sol. Això no el molestava perquè allà hi tenia la seva colla d'amics. En aquest càmping molta gent es va conèixer, gent que s'hi va aparellar i que posteriorment es van casar. Moltes generacions van passar i passen per allà. És un indret màgic. Enrique era estimat per a tots, tothom el coneixia, però especialment passava les hores al càmping amb el seu amic Evaristo i la seva dona Maria Carmen. Amb ells va passar molts bons moments. Fins l'últim any de vida, va anar al càmping.

Bitllet de la Copa Mundial de 1982 a Barcelona. Espanya contra Anglaterra

Com ja s'ha dit abans, li encantava el futbol i si podia anar a veure'l en directe, era encara millor. El 1982 anà a veure un partit de futbol de la Copa del Món. Això mostra la seva afició a l'esport i als lligams amb el seu país.

Cinc anys abans la seva mort, ja va començar a emmalaltir. Ja havia tingut càlculs renals que li havien curat, però les últimes malalties van ser més greus. Va ser patidor de dos càncers: de coll i de pulmons. Havia fumat des de sempre... El de coll, el van curar parcialment però va perdre la veu. Com que no podia parlar, els metges li havien posat un aparell al coll i sinó, utilitzava l'art de l'escriptura. Cinc anys després, li varen detectar el càncer de pulmó. Els metges ja li van dir que d'aquesta, hi havia poques possibilitats d'ensortir-se'n. Malgrat això, ell continuà com sempre intentant fent bromes i pensant en un futur pròxim. Deia que quan sortiria: es compraria un cotxe nou, li demanava a la seva fillastra si l'ajudaria a redecorar el seu pis canviant-li les cortines i posant-li paper a les parets...

Com era de predir, poc després d'haver-li detectat aquest últim càncer, va morir. La mort se l'emportà als seus setanta-quatre anys, el 7 de desembre de 1991.

Retall de diari on hi figuren les exèquies d'Enrique Miralles Oller el dilluns 9 de desembre 1991

Postmortem

Un amic del meu pare al tornar de vacances li va dir: "Acabo de llegir la història del teu pare!". El meu pare, al principi pensava que li gastava una broma. Però no. El seu amic en arribar li va donar un llibre titulat: Los Soldados de Salamina. Al cap de poc, el meu pare ja se l'havia llegit i en tancar el llibre va pensar: "És la història del meu pare".

Va començar a comunicar-ho a altres familiars, a les seves germanes. I aquestes també es van quedar bocabadades en llegir el llibre. L'únic que no concordava era el final, però tota la història en si era clavada. Amb aquest llibre, també van assabentar-se de coses que no s'havien sobre el seu pare, que potser ni ell sabia que era tan important! Amb això em vull referir a l'afusellament del Col·lell.

*Fotografia d'Enrique Miralles
jugant a petanca al Càmping
Estrella del Mar a l'estiu*

Buscant informació sobre l'assumpte, ens vam informar sobre l'autor d'aquest llibre i les fonts que havia pogut tenir. I no ha sigut fins a llavors, fins a la retrobada del fill d'Enrique amb els seus amics íntims del càmping, que ho hem pogut aclarir. Aquest assumpte va desencadenar una certa curiositat entre nosaltres i vam intentar comunicar-nos amb l'autor, però tot en va.

Es podria dir que en "Bolaño" del llibre, era un tal Roberto, un home que li agradava molt escriure. Al principi treballava al càmping com a escombriaire i finalment va acabar com a vigilant. Les temporades que venia el meu avi i que encara no hi havia animació, segurament algun cop s'hauria quedat amb ell parlant. Potser al bar, entre "carajillo" i "carajillo", al meu avi se li havia escapat algun incident de la seva vida militar i al arribar a les orelles d'un escriptor li haurà cridat l'atenció. Per alguna casualitat, aquest Roberto haurà conegut a en Javier Cercas i li haurà explicat el que sabia d'en Miralles. Però, això s'haurà fet després de la seva mort. I al no poder verificar les dades amb el propi protagonista, la història del llibre haurà variat una mica.

Al tornar anys després al càmping on el meu avi estiuejava i passava totes les altres vacances, el meu pare trobà als amics íntims de l'avi Miralles. Aquests ens digueren que en Cercas havia vingut allà, a demanar a la gent que havia conegut en Miralles, fotografies d'ell abans de publicar el seu llibre. Ells en tenien, però no li van donar res, perquè no tenien l'acord de cap dels seus fills i, a més, havien perdut el contacte amb aquests.

Va ser curiós perquè al tornar al càmping, dinou anys després de la seva mort, molta gent encara es recordava del "Francès".

És una pena haver-se assabentat d'incidents com aquest just després de la seva mort. Perquè encara que el meu avi en aquest assumpte del Collell fos l'antiheroï, hauria sigut interessant saber què en pensava de tot això i la seva reacció al assabentar-se que l'home a qui li havia perdonat la vida, havia sobreviscut. Dic que el meu avi era l'antiheroï de la història perquè en teoria, al ser del bàndol republicà, perdonar la vida d'un gran falangista va en contra de les creences que defensava. No obstant, és un acte d'admiració per mi, perquè entre tota aquella misèria, el meu avi va tenir la força de fer un acte humà, salvar la vida d'algú no importa qui sigui. De totes maneres, tothom que hagi conegut el meu avi dirà el mateix: era un home amb un cor d'or, una molt bona persona que no faria mal ni a una mosca.

Fotografia d'Enrique Miralles pel Cap d'Any entre 1966 i 1967

Fotografia d'Enrique Miralles estirat a l'herba del Càmping Estrella del Marc llegint un diari

CONCLUSIONS

Que el teu treball de recerca sigui sobre la biografia d'un familiar que no has tingut la sort de conèixer, és un tema molt interessant perquè a mesura que vas descobrint anècdotes o passatges sobre la vida d'aquest, també et vas posant en la seva pell vivint la història d'aquella època.

Una gran dificultat és que, al remenar entre la història, trobes milers de fets que atrauen la teva curiositat, que voldries intentar entendre o voldries esbrinar alguns fets que no et concorden. Però has de tenir límits i saber sintetitzar, ja que molts d'aquests no són rellevants pel teu treball.

Al principi, pensava que en Raül Molina m'ajudaria molt per contactar en Cercas, però ràpidament vaig veure que era impossible. A mesura que vaig

anar avançant, cada vegada veia que en Javier Cercas no em seria de cap ajuda. He intentat per qualsevol manera de contactar-lo, però tot en va.

Des del començament, vaig voler fer aquesta recerca, per més que veia que el meu treball tenia unes sortides limitades, estava determinada a seguir endavant. Quan vaig començar, la veritat, no sabia com agafar-m'ho, no sabia com orientar-me, estava totalment perduda... Però poc a poc, buscant i trobant informació, vaig ser més optimista. S'ha de dir que també he tingut grans orientadors per ajudar-me en aquesta recerca de dades.

Durant gran part del treball, he estat dependent de rebre el recorregut militar del meu avi provinent dels Arxius Militars de la Legió Estrangera Francesa a Marsella. El primer cop que vaig enviar-los una carta demanant aquests papers, em van respondre dient-me que havia de tornar a enviar la carta als Arxius Nacionals d'Orléans perquè a partir de certa data de naixement, no guardaven els papers. Així doncs, els vaig enviar la carta. Em van tornar a respondre demanant-me papers d'identificació del meu avi, certificats de naturalització i altres documents. Els hi vaig enviar. I finalment, es podria dir que el pare Noel em va portar aquell preciós document que havia estat esperant fa mesos, com a regal de Nadal.

Paral·lelament a aquesta espera, gràcies a aquest projecte he pogut fer reconnectar el meu pare amb l'amic íntim del meu avi quan era al Càmping Estrella del Mar. I gràcies a aquesta

retrobada, hem pogut resoldre i aclarir alguns moments de la vida d'Enrique. També, hem pogut afirmar clarament que el soldat Miralles que es parla dins de *Los Soldados de Salamina* d'en Javier Cercas, és el meu avi patern. També, vaig anar al Museu Memorial de l'Exili a la Jonquera. Encara que no m'hagi aportat informació per el meu treball, ha sigut una visita interessant a nivell cultural.

Mitjançant aquesta profunda recerca, he pogut recrear la vida del meu avi i poder clarificar algunes coses sobre aquesta als meus familiars. Considero que he fet el màxim que podia fer en aquest termini i he de dir que aquesta recerca encara no ha acabat. Pròximament, demanaré més papers als Arxius Nacionals de la Guerra al Château de Vincennes, serà una recerca per satisfer la nostra curiositat. No obstant, sé i n'estic conscient, que mai ningú podrà completar exactament la seva vida. Mai es sabrà com Enrique va viure l'afusellament del Collell, com va viure la Guerra Civil, com va viure la Segona Guerra Mundial, què pensava realment en el fons del seu interior en moments com la mort de la seva estimada esposa, d'on va treure tota la força espiritual i tota la voluntat per seguir endavant en moments crítics de la seva vida... Tantes preguntes que per sempre quedaran sense resposta.

Malauradament, anècdotes com el seu passatge per les rutes de Salamina, només les hem pogut saber després de la seva mort, ja que era un home que al viure només pels seus fills, considerava que el passat era el passat i que havia de viure el present i el futur. Per això mai va parlar de la seva vida militar, per ell eren mals records on no tenia felicitat. Amb tot el que he anat aprenent mentre recercava, crec que durant la guerra ell matava perquè hi estava obligat, per poder salvar-se. Ja que ell, era una persona massa bona per poder ferir la gent. En la seva vida, mai va cometre cap incidència en contra de la llei.

Sincerament, estic orgullosa del meu treball i del meu esforç que he emprat en fer-lo. El tema m'ha animat molt a seguir endavant, a no caure davant dels obstacles que m'han aparegut sinó que, al contrari, continuar la recerca per diferents camins. Suposo que encara que no estigui viu, desencadena una certa admiració. M'hauria agradat haver-lo conegut. Per tot el que he pogut veure i constatar, era una boníssima persona amb un cor d'or. Fer aquest treball em fa sentir més apropada d'ell, com si l'hagués conegut. Al escoltar totes les anècdotes sobre ell, tinc la sensació que jo també hi era.

Si encara estigués en vida, m'agradaria veure la seva reacció al saber que un dels seus néts està escrivint la seva biografia. M'agradaria saber què diria, com es sentiria. El més curiós és que la néta que ha volgut remoure cel i terra per construir la seva vida, a més de no haver-lo conegut, no té la seva sang corrent per les seves venes, però suposo i vull creure que espiritualment, estan connectats.

ANNEXOS

Fotografies relacionades amb la vida d'Enrique Miralles Oller

Barcelona

Maria Oller Ardiaca,
la mare d'Enrique, i
dos dels seus nés
passejant-se per
Barcelona

ma grand, mère paternelle
et 2 petits - enfants

Enrique Miralles
passejant-se per
Barcelona amb un
amic

Papa et
un ami

Escrits, dates que Enrique
Miralles anotava a darrere
d'algunes fotografies

Foto d'Enrique Miralles en la seva joventut a Barcelona amb amics seus, abans la Guerra Civil

És el que està ajupit a la dreta

Foto d'Enrique Miralles dutxant-se a l'aire lliure a Agen el 15/setembre/1940

Enrique Miralles fent de paleta a Agen el 31/març/1939

Oficina de Refugiados Españoles

65, Champs Elysées

*Papa
militaire au
Sénégal
1942*

Foto d'Enrique Miralles militar a Senegal 1942

Foto d'Enrique Miralles l'any 1945

- Senegal 1942

1942

SENEGAL

SENEGAL

- 1942 -

1942 SENEGAL

A Blois

mes parents et ma tante

Foto en bicicleta a Blois: Enrique, Isabel i una germana amb el seu marit

Blois

Papa
et
son
beau-
frère
Robert

1953

Foto d'Enrique Miralles amb el seu cunyat Robert l'any 1953

Jardín de
l'Évêché à Blois

Papa - Maurice
Frédéric - moi
et Dominique ds
la poussette

- 1953 -

Fotografia de l'any 1953 a Blois
al jardí de "l'Évêché" d'Enrique,
Isabel, Françoise, Patricia i
Dominique dins del cotxet

Fotografia de l'any 1953 a Blois
on es veu Enrique i Isabel
agafant de la mà a una nena
petita acompanyats d'una dona

9/08/60

port de Barcelone

Fotografia del 9/08/60 al port
de Barcelona on surt Enrique,
Isabel i els seus fills més
grans: Patricia i Miguel,
acompanyats dels seus tiets

1953

Papa - Maurice - nena

VALRAS

Premieres vacances à la mer
1956

Fotografia de les primeres vacances al mar
a Valras l'any 1956

Mariage à Barcelone

1966

Fotografia d'un casament
on surt Enrique a Barcelona
l'any 1966

Pere	Antonio	Miralles Lino	Ne. Le	10-11-1870
Mere	Maria	Olle Anchiaco	Ne Le	20-1-1874
soeur	Rosa	Miralles Olle	Ne Le	30-4-1902
"	Pepita	"	Ne Le	18-5-1905
"	Antonia	"	Ne Le	5-3-1907
frere	Juan	"	Ne Le	25-6-1909
soeur	Yeanne	"	Ne Le	25-6-1913
"	Mercedes	"	Ne Le	
frere	Jaime	"	Ne Le	

Escrit d'Enrique Miralles sobre un paper, on hi va apuntar als seus familiars més pròxims (pares, germans i germanes) amb les seves dates de naixements corresponents.

Això ho va fer posteriorment a la seva vida militar i ho va fer a França. Es nota ja que enlloc de posar: Pare, Mare, Germà i Germana, ho escriu en francès: Père, Mère, Frère i Soeur.

També es pot veure que amb el pas del temps no se'n recordava d'algunes dates de naixement.

Fotografia dels fills d'Enrique: Patricia, Miguel, Carmen i Isabel. Més dos altres nens: Philippe i Didier

1962-1963

Record del partit Espanya contra Anglaterra, el qual va assistir Enrique Miralles a Barcelona l'any 1982.

Fotografies d'Enrique i la seva estimada esposa Isabel

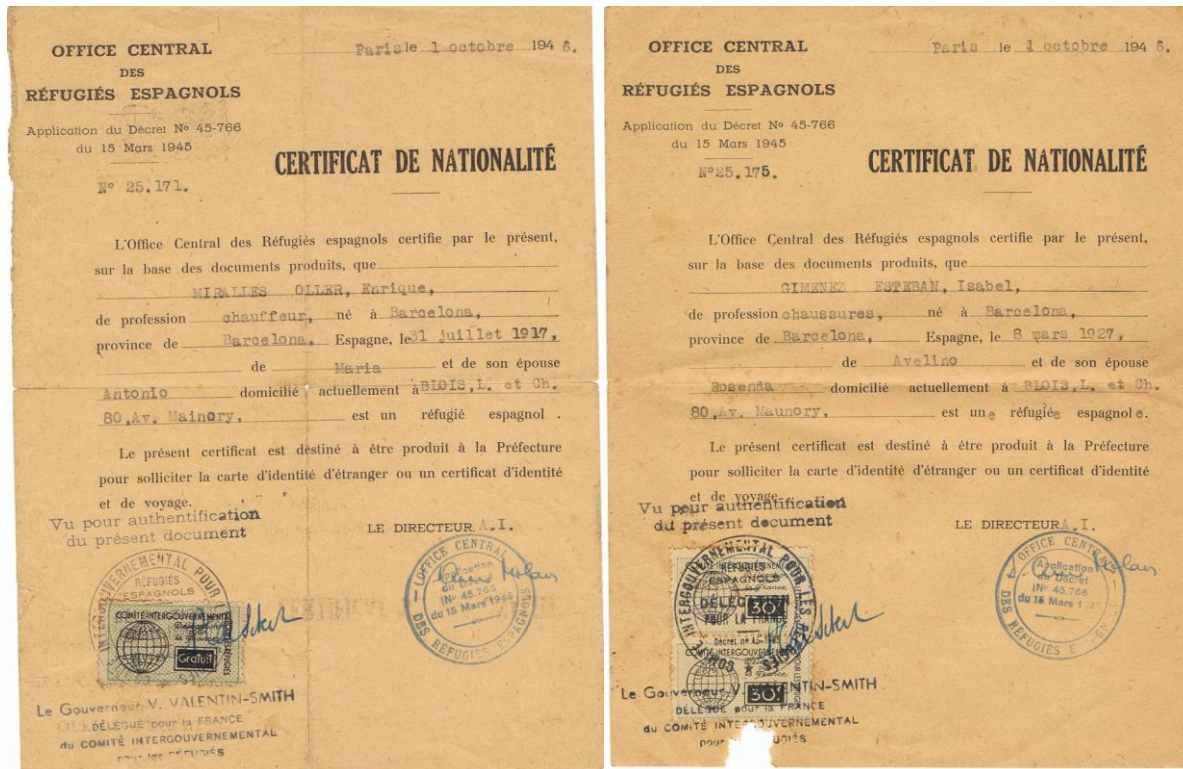

Documents d'Enrique Miralles Oller

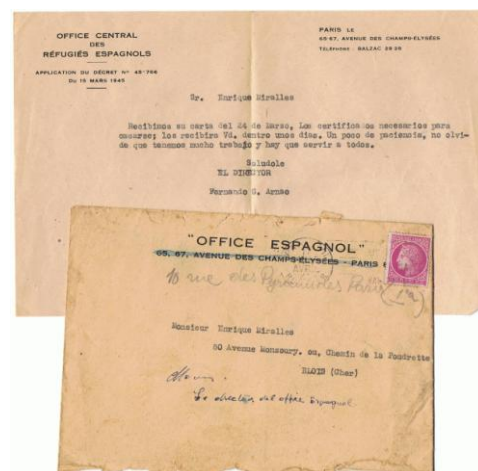

Certificats de naturalització francesa del meu avi Enrique Miralles Oller(esquerra) i de la meva àvia Isabel Gimenez Esteban (dreta).

Certificat de Celebració Civil

Casament d'Enrique i d'Isabel

Carta de l'oficina dels Refugiats Espanyols de París

INFIRMITÉS OUVRANT DROIT À PENSION.		
DATE ET LIEU de la Commission de réforme.	DIAGNOSTIC.	Degré d'invalidité.
CSA 22/9/48	200 sain avec 45-9, 50 vision = 1 œil gauche = opéré de cataracte avec iridectomie supérieure, quelques altérations choroïdiennes discrètes avec +10 vision = 0 perdite de la vue gauche déformation	809

CH 872 2A du 18 mai 55
Tours

Centre d'appareillage de Tours
Avis important : voir dernière page.

N° du titre de pension provisoire : 3945
définitif : 3945
NOM : Miralles
Prénoms : Enriques
Ancien régiment, grade, classe : R.H.L.E. Caporal, Eng. Vol.
Date et lieu de naissance : 21.7.1917 à Barcelone
Profession : Electricien
Domicile : ~~Rue du 113~~ Blois
6 pl Kennedy (Loir-et-Cher)

Adresse : République Française
Ministère des Anciens Combattants et Victimes de Guerre
Centre d'appareillage
Tours
2, Rue de l'Industrie
Livret n°
NOM : Miralles
Prénoms : Enriques
Domicile : ~~Rue du 113~~ 6 pl Kennedy à Blois (Loir-et-Cher)

Llibret provinent del Ministeri dels Antics Combatents, que certifica que Enrike va ser una víctima de la guerra i que necessita el port d'ulleres.

"Medalla d'honor del treball"

Per haver servit l'empresa durant 35 anys com a ajustador a Air-Equipement.

Fet a Blois el 19 de juliol de 1977

Fotografies actuals del Camp d'Argelers

(Totes són fotos preses originals per el tiet Jean, germà de l'esposa d'Enrique Miralles)

Cementiri dels Espanyols: Monument erigit en memòria dels civils i militars que van morir en el camp d'ARGELES sur MER instal·lat a la "Retirada" de les tropes republicanes durant la guerra d'Espanya (1936-1939)

"ALS MORTS DEL CAMP D'ARGELES"

Aqui reposen:

Arbre dels nens: 70 nens varen morir en aquest camp. Tenien menys de 10 anys.

Arbre plantat el 1999

A la memòria dels 100.000 Republicans Espanyols internats dins el camp d'Argelers a la RETIRADA de Febrer 1939. La seva desgràcia: haver lluitat per defensar la Democràcia i la República contra el feixisme a Espanya de 1936 a 1939.

"Home lliure recorda"

A la memòria de les dones que van estar internades al camp d'Argelers moltes de les quals van ser mares a Elna gràcies a l'Elisabeth Eidenbenz. Amb aquest donatge reconeixem el que van viure per defensar la llibertat, la democràcia, la república i la seva dignitat.

No us oblidarem mai!

Les feministes de CA LA DONA de Barcelona el 8 de maig de 2010

Entrevistes

- Carmen Miralles: és una de les bessones que tingué Enrique Miralles (4 de maig de 1959). És mare de cinc nens i una nena, dels quals només tres conegueren el seu avi matern.

Com descriuries al teu pare?

El meu pare era un pare fantàstic en tots els aspectes. Ja sigui per la ruta que va haver d'emprendre en la seva vida i haver de deixar el seu país a causa de Franco o com a persona. Es va quedar vidu amb quatre fills petits i això va promoure una profunda admiració de tots els que el van envoltar. Ell és l'home que més he estimat, això està claríssim. Malgrat el seu camí ple de dificultats, sempre estava fent bromes i tenia un gran sentit de l'humor; el qual heretà el seu únic fill, el teu pare. Era un home molt curiós, li agradava molt la cultura i tenia moltes ganes de conèixer, s'informava constantment de tot. Ell ens va protegir, els seus fills, fins els seus últims dies de vida com una gallina protegeix els seus pollets. Tothom l'estimava: família, companys, etc.

Descriu les relacions que tenia amb la seva família.

Com ja t'he insinuat abans, la seva principal preocupació era la seva família. No podia suportar que un dels seus fills o néts no vagin bé. Per exemple, va ajudar econòmicament parlant a Patou i Jacky (la seva filla gran i el seu marit) a adoptar la seva primera filla, Doriane, del Perú. Després de la seva mort, em va deixar diners per comprar material per el handicap de Yoyo. I cada vegada que els teus pares discutien, es precipitava a veure'ls per calmar les coses i per conciliar-los. Estimava molt a la teva mare, hi havia una mena de complicitat i molta afecció entre ells.

Era una persona que li encantava preparar el menjar per tota la seva tribu, la seva paella era la millor del món! Un cop tothom se l'havia empassat, era l'home més feliç.

Adorava les criatures, podia fer "hareu, hareu" als seus néts durant molt de temps. Omplia de regals a tots els seus familiars quan s'acostava Nadal o per algun aniversari.

Sovint trucava als seus germans i germanes per prendre notícies d'aquests. Especialment, adorava a la seva germana vivia a Agen. Sovint l'anava a veure i sempre feia el pallasso per fer-la riure.

Com era la vida quotidiana amb ell?

Vaig ser jo la que es va quedar més temps a viure amb ell, i hi estava molt bé. Estàvem molt lligats, semblàvem una petita parella. Si tot anava bé, la vida quotidiana amb ell era molt tranquil·la i agradable: llibres, televisió, petanca, cartes, apostes de cavalls, i sobretot vacances. Sempre estava content d'anar-se'n a Espanya i tornar a veure la seva família i els seus amics. Mai s'avorria, menjava cada dia al restaurant. De fet, vivia com un rei. Ja s'ho havia ben merescut, era com una recompensa d'haver treballat dur tota la seva vida.

- Patricia Roger: és la filla més gran que tingué Enrique Miralles (17 de desembre de 1950). És mare d'una nena adoptada del Perú, Doriane, i d'un nen adoptat del Vietnam, Thibault. La seva filla era massa petita per recordar-se del seu avi, encara anava amb bolquers. Enrique donava tota la responsabilitat i tota la seva confiança a Patricia, anomenada també Patou, la seva filla gran.

Patricia, Carmen, Isabel, Miguel (d'esquerra a dreta) Els quatre fills d'Enrique al Tibidabo, Barcelona

Explica què destacaries dels records que tens del teu pare.

Era un pare sensacional, bastant sever amb la seva filla i molt menys amb el seu fill, que li encantava jugar amb els seus fills. Durant les nits dels estius, tenia partides aferrissades de futbolí o de futbol amb els joves del barri. Vivíem en un barri molt tranquil en una zona residencial on tot els veïns es coneixien. Un altre passatemps que li encantava era ballar.

S'ha de dir també que mai va oblidar el seu país d'origen, Espanya, on hi passava totes les seves vacances fins la seva mort i on jugava a la petanca. A la mort de la seva esposa, va continuar a criar sol els seus fills i sincerament, se n'ha sortit bastant bé. Ha estat un pare formidable amb qui es podia confiar i un avi orgullós de tots els seus néts.

- Miguel José Miralles Oller: és l'únic fill que tingué Enrique Miralles (6 de març de 1954). És pare de dos fills, els quals varen conèixer el seu avi paternal, i una filla adoptada del Vietnam, Charlotte. Va ser el preferit d'Enrique, potser perquè era l'única presència masculina que el recolzava, però el fet de ser el mimat, li deixava molta llibertat i menys severitat per part del seu pare.

Quin paper ha tingut el teu pare en la teva vida, com el descriuries?

El meu pare ha estat per mi tot el que un fill pot esperar de la part dels seus pares. Pare, amic, mare i el tutor per créixer en la vida. Sempre ha estat darrere meu en els bons i en els mals moments. Un exemple per mi en la vida, un model a seguir el més ben possible. Un home molt bo i molt recte, a l'escolta dels seus quatre fills. Amic dels seus amics, un home que interiorment estava ferit per les guerres, per la pèrdua de la seva dona i per les càrregues d'educar els seus quatre fills sol. Simplement dir que era un gran home.

Explica'm algunes anècdotes que t'han marcat sobre el teu pare.

El meu pare mai m'ha picat, mai s'ha enfadat amb mi perquè jo era el seu preferit. Però sempre em recordaré de l'únic cop que es va enfadar molt amb mi i que em va esbrincar fort. Era perquè va rebre una carta de l'escola que deia que m'expulsaven per sempre. Jo tornava a casa i ja no me'n recordava, sinó que li anava a preguntar si podia anar-me'n de festa. Arribo allà, plantat davant del meu pare i m'ensenya la carta. Ja li havia demanat per sortir aquella nit, i em va contestar que estava castigat i que no podia sortir de casa. Total, això no em va impedir a fer el que jo volia. Aquella nit d'amagat vaig sortir i vaig anar a casa del meu tiet Jean on hi vaig passar tota la nit. A l'endemà pel matí, molt d'hora, vaig tornar a casa. Jo ja pensava que la cosa s'hauria calmat i que el meu pare estaria dormint tranquil·lament... Però, al pujar les escales, vaig escoltar les monedes que sonaven en les seves butxaques... Estava despert i m'esperava. Encara que estigués molt enfadat amb mi, es va passar tota la nit amb el cotxe buscant-me. Això és una prova de l'afecte que tenia als seus fills, era capaç de tot per ells.

Els diumenges amb el meu pare eren sagrats. Sempre menjàvem en família i tan a la tardor, com a l'hivern o a la primavera, cada diumenge anàvem caminant fins a l'estadi a veure el partit de futbol que s'hi donava. Arribats allà i un cop assentats al camp, ell sempre es

fumava el seu puro. Una vegada acabat el partit, anàvem al cinema a veure una pel·lícula del tipus western o de guerra, ell era un aficionat dels cowboys i a les grans pel·lícules. Després, tornàvem caminant a casa i sempre passàvem per davant d'una pastisseria on compràvem pastissos per el berenar.

Me'n recordo de la mort de la meua mare, el penúltim cop que la vaig veure estava en una habitació d'hospital plena d'aparells que l'envoltaven amb llumetes blaves. I l'últim cop que la vaig veure, ja estava morta, els seus llargs cabells rossos sobre el seu llit de mort. Va ser un accident, vaig estar al mal moment i al mal lloc. Fet seguit, sempre em recordaré de la mà del meu pare que quan es va adonar que estava allà, se'm va emportar i em va dir: aquí no hi hauries d'estar, vine. I em va portar a casa nostra on hi havia les meves ties.

- Eliane Suzanne Fallet Miralles Oller: és l'esposa de Miguel Miralles, l'única fillastra que Enrique va tenir (3 d'agost de 1945).

Què recalcaries d'Enrique Miralles?

El meu sogre era un persona molt bella qui immediatament m'acceptà en la família com una filla de més. Sempre ha estat present dins la meua vida. Sempre escoltava qualsevol problema que podia tenir algun familiar, algun dels seus fills... Era una persona molt generosa amb un cor enorme. Quan em discutia amb el meu marit, ell no dubtava a fer 1000km per ajudar-nos i sempre em donava la raó a mi.

Sempre estava de bon humor, fins i tot quan tenia greus problemes de salut. Enrique em preguntava sovint si l'entenia parlar francès, jo sense saber que dir, li responia que sí dubtosament i ell saltava i em deia: No! Has de dir que no! S'ha de reconèixer que tenia un fort accent espanyol quan parlava francès, malgrat els anys que havia estat vivint a França.

Al principi, jo tenia por pel seu contacte quan em vaig ajuntar amb el seu fill perquè ja tenia un nen d'un precedent casament. Me'n recordo perfectament de la primera vegada que el vaig veure, estàvem sols en el cotxe i em va preguntar si la relació amb en Miguel era seriosa. Li vaig contestar que suposava que sí i seguidament em va dir que jo ja tenia un fill. Quan em va dir això, no estava gaire confortable... Però, tot seguit va afegir: està molt bé!

Quan va conèixer per primer cop el meu fill Stéphane, el va acollir a braços oberts, ja tenia un primer nét tot fet! Era algú de qui sempre guardarem un record inesborrable.

- Stéphane Augier: és el fill d'Eliane Miralles, el nét més gran que tingué Enrique Miralles (12 de maig de 1967).

Què recordes del teu avi?

El meu avi era una molt bona persona, amb molt d'humor. Només tinc bons records d'ell: tots els estius passats al càmping, les vacances... Encara me'n recordo de les partides de dominó al bar del càmping amb els seus amics. També me'n recordo de la seva panxa, que era grossa i rodona! Sovint, els diumenges em portava a menjar al "Barrio Chino", a la Barceloneta. Era un molt bon avi.

Fotografia d'un estiu al càmping dinant

- Julien Miralles: és el fill de Miguel i Eliane, el segon nét més gran que tingué Enrique Miralles (3 de desembre de 1976). Per honor al seus avis, els seus pares li van posar com a segon i tercer nom: Henry (avi patern) i André (avi matern).

Quins records tens del teu avi?

"Bouboule" (boleto) és la paraula que el podia descriure físicament! Era un "padre coraje", molt familiar, i que sempre s'ha matat pels seus fills. Encara que estimava molt a la meva àvia materna, és amb ell amb qui sempre em divertia i m'ho passava molt bé. Quan era petit, sempre em tenia en els seus braços, em feia rebotar sobre la seva panxona i em feia riure.

S'havies a un quilòmetre lluny que venia el meu avi perquè sempre se li escoltava les monedes que se li movien dins les butxaques. El seu posat habitual era estar dret i amb les mans a les butxaques remenant les monedes que hi tenia. Tenia un nas de boxejador.

Me'n recordo quan ens portava al càmping a Espanya, i fins i tot quan anava a jugar a la petanca amb la seva colla d'amics a Blois. Sempre me'n recordaré del seu clauer, com que tenia la costum de no recordar-se'n d'on deixava les claus, tenia un clauer que quan xiulaves emetia un soroll. Un record que també m'ha marcat era que, fins i tot, tenia el sentit de l'humor quan estava malalt. Jugava amb l'aparell que li havien posat al coll per poder parlar, ja que després de la seva operació pel càncer de coll no podia parlar i com que la seva veu sortia robotitzada, es reia de si mateix per fer riure als de més.

És curiós que durant una època, sense saber-ho, firmava Miralles com el meu avi... estarà gravat en els gens.

Aquests dos néts d'Enrique Miralles són els únics que poden tenir uns records més precisos sobre el seu avi, ja que tots els seus altres néts, els qui va tenir l'oportunitat de conèixer, eren massa petits per estar realment conscients de tot el que els envoltava.

- Evaristo Gomez Candela (20/02/1947) i Maria Carmen Segú Calvillo (27/07/1950): eren una parella de l'època que Enrique venia al càmping i que es feien moltíssim amb ell. Evaristo es podia considerar-lo el seu amic íntim del Càmping Estrella del Mar i Enrique es portava molt bé amb la seva esposa també. Ells tres varen viure moltes experiències durant les vacances al càmping i des del primer cop que es van conèixer, van continuar veient-se.

CARMEN

Què sabia de la via del meu avi? De la Quinta del Biberó i de tot?

Jo sé que quan hi havia la guerra, la Quinta del Biberó, el volien reclutar i ell, allà dins va marxar. Va sortir cap als Pirineus, va creuar per la part de Bossons, va veure una família que el va ajudar, que el van tenir amagat durant uns dies i després ja va passar. Quan ja ho havia creuat tot, ja va passar cap al cantó de França i allà ja, ell va fer la seva vida o sigui va, aquí va deixar els germans. I també quan va creuar va fer la vida d'ell, ja es va casar va tindre els fills i hasta que no va morir Franco ja no el van deixar entrar a Espanya. Va passar

uns anys i després va poder tornar a venir a Espanya. Aquí es va retrobar amb els seus germans, va tenir el primer sou, després va vindre amb els fills i ja el vam conèixer aquí al tercer o quart any de vindre. Fa uns quaranta anys que el vam conèixer nosaltres.

El vam estar veient pues, cada any a l'estiu quan venia, venia per més o menys, Setmana Santa i després ja es quedava hasta el mes de setembre que ja, ell marxava i nosaltres a llavors ja, a vegades ens trucàvem, a vegades ens escrivíem... Més o menys és això fins que ell va morir. Ja és tot lo que em sapigut d'ell.

I no us va dir coses sobre la guerra o alguns moments?

No. Ell ho va passar molt malament. Sí, això sí que ens ho deia que ho havia passat molt malament. Però res més.

I com el descriuríeu?

Era una bellíssima persona, una persona que si ell podia fer-te un favor te'l feia. Era molt agradable. Jo tinc d'ell un record molt gran que me'l va portar fa uns, pues, com trenta anys. Que és una taula de càmping, la va portar tota desmuntada, la va muntar i quan ens vam anar del càmping me la vaig emportar al poble. La tinc al poble allà muntada a la meua terrassa que és molt gran i encara la conservo. És un record d'ell per sempre. I ell és una persona que amb els meus fills sempre ha tingut molt de carinyo, i sempre li recordava molt, molt, molt com si fos un pare.

I des dels primers moments que us vau conèixer, cada any ja...

Cada any, cada any. Jo quan ell sabia que venia, ja anava a la caravana. La obria, li netejava tota, li feia el llit, li deixava el llit fet. Al cap d'uns dies, ell quan arribava, ell ho tenia tot arreglat i ja quan veia que passava, arribava al cap de quinze dies i li deia: "Va! Vinga Miralles, els llençols!" Me'ls enduia, li rentava el llençols, li tornava a portar.

Jo sabia que a ell li encantaven els crancs de riu, li agradaven amb bogeria i cada any li comprava a l'estiu, crancs de riu i els hi feia. I disfrutava com un nen petit.

Parlava el català amb ell? *Sí, parlava el català perfectament.*

El bacallà li encantava i em deia que jo li feia el bacallà molt bo, però li tenia que fer amb passes i pinyons perquè la seva mare li feia amb passes i pinyons. I se'n recordava i volia que li fes d'aquesta manera. I un dia li vaig fer amb passes i pinyons.

I què tal?

I diu que estava molt bo però no era igual que el de la seva mare.

I ja et dic que era una persona molt, que se li notava que era molt familiar, li agradava. I ell deia que bueno, que ja les filles ja s'havien independitzat perquè clar ja van anar passant els anys. Va vindre un parell de cops la Carmen, que tenia un nen que no estava molt bé. Després la Patricia també va vindre un altre any amb el marit. La Isabel també va vindre un cop però em sembla que no es va quedar molt la Isabel. I després ja quasi sempre estava sol.

Sí, però aquí hi tenia tots els amics?

Ah sí! Aquí al càmping tothom l'estimava, tothom. Tenia molts amics, tothom quan venia en Miralles, tothom estava encantadíssim.

Fotografia d'Enrique Miralles al bar del càmping amb els seus amics (al costat hi ha Evaristo)

I sap quan va néixer? L'any.

Pues, l'any em sembla, em penso si no m'equivoco que va néixer l'any, perquè sempre ho comentàvem amb la meva mare, sobre l'any 24 o l'any 25. Em sembla que era el 24 o el 22 que va néixer.

És que en els seus papers posa que va néixer l'any 17.

Pot ser, pot ser.

I alguna anècdota o així?

Va veure una noia que era molt, molt més jove que ell. I es va prendre d'ell. I ell deia: "On vaig jo amb aquesta noia tan jove", i deia ell: "Però jo què vaig a fer amb una noia així tan jove." I jo li deia: "Aprofita, mira és una noia jove" i ell: Però què dius? I ara! Està boja. Està boja, està boja!" Era una noia que estava casada i el marit estava també aquí al càmping. I "Que no, que no que jo no em vull embolicar. Que no, que no, que jo no vull problemes amb ningú!"

I estava al costat mateix d'una caravana i al costat de la caravana hi havia un matrimoni que tenia molta amistat amb el teu avi. I també, aquests tenien un fill que era jove. I bueno mira com que no va poder fer [...] a llavors es va liar amb l'altre noi. I dic "Veus, no t'has aprofitat tu i s'ha aprofitat l'altre". I diu: "Sí, però jo m'he quedat tranquil. Jo no vull problemes, no vull problemes".

Un dia va evitar que aquest (parlant del seu marit, Evaristo) li tirés una bola al cap amb un que estava jugant a petanca que era un francès que es deia Bossa. I deia: "Evaristo que això no es pot fer! Jugant a petanca no has de tindre tanta mala llet!". I va evitar que li fotés la bola al cap al que jugava a petanca amb ell. Sí li agradava, molt. Per ell era una cosa que li jugar a petanca li encantava. Havíem jugat molts campionats junts. Molts campionats havíem jugat ell (Evaristo), jo i ell. Hem guanyat moltes vegades. Tenim varies copes guanyades junts. El club es va fer després, més tard. A llavors es jugava per aquí, pels carrers aquests d'aquí, aquests carrers i així, perquè no hi havia pistes ni res. Jugàvem pels carrers. Fèiem campionats, fèiem... sempre. Aquí al càmping, a llavors era sempre petanca, sempre. Era típic. El càmping lo que era sempre. I el dominó. Ells ja es posaven aquí a jugar al dominó. Fèiem parelles, dos contra dos, fèiem campionats de dominó.

Li agradava el paso doble, ballar?

No, no li agradava ballar. Al menys mentre va estar aquí, el ball no era el seu fort. No, perquè feien ball aquí a fora i això, i a ell no el veies mai ballar. Aquí no.

I les cançons, li agradava algun estil de cançons?

Que jo recordi no. Jo no el veia ballar, aquí amb nosaltres. Aquí no ballava mai, es devia sentir més desfasat.

EVARISTO

Com el descriuries?

Un home molt collonut, molt català, molt bon tio, molt amic. Un tio collonut.

Vau viure moltes experiències?

Alguna d'altres, però molt poques. Aquí al càmping era la petanca. Abans jugàvem per aquí als carrers i cada cotxe que entrava l'haviem de parar perquè si queia una bola... S'enfadaven.

I s'havia alguna cosa més de la seva vida a part del càmping?

S'havia que havia estat exiliat per Espanya, va passar pels Pirineus, però res més.

I l'anava a visitar a vegades a França?

No, jo anava amb ell. Ell baixava i deia que eren vacances. Després venia a casa, agafava, pujava el cotxe i el portava jo a ell. Es fotia a dormir i jo a conduir. Jo era l'únic que portava el seu cotxe, i la meva dona. Era automàtic.

Foto del "Francès" al bar del càmping

I li agradava molt córrer?

Buf! Sempre anava boig. I em deia: "Tranquil, tranquil collons! Deia: "I aquest burro aquí davant que fa? Si no corre que s'aparti, collons!" (La seva dona afegeix: "I anar a 180 era com si anés tranquil. Li deia: "Miralles! Que treguis el peu d'aquí ara mateix!") Amb un cotxe anava a quasi 200, i ni cas.

Vam anar sols Costa Azul i a Niza a donar una volta per allà i ens va tocar un dia de pluja com el cul. Amb pantalons curts allà amb espadenyes. Amb un fred que teníem de l'òstia. Plovia i tothom ens mirava. Tothom estava abrigat.

Era un perill. Al principi li agafava el volant perquè se li anava cap a l'esquerra.

EVARISTO i CARMEN (parlant d'en Roberto Bolaño qui suposadament explicà la història del soldat Miralles a en Javier Cercas)

Era un vigilant que ho veia tot. Era un escombriaire, aquell que recollia els papers amb un pinxo. I com que al supermercat no hi havia res, ell ens portava el pa, una mica de tomàquets, patates, cebes, sucre... de Castelldefels. I els caps de setmana, venia els productes aquí a un racó de la pista. Per Setmana Santa quan venia en Miralles, passava el mateix, el dissabte i el diumenge al bar, perquè la resta dels dies estava tancat. I aquell home, en Roberto, es ficava allà a vendre els productes. Com que tot el càmping estava desert, tot buit, a llavors era quan segurament es quedaven a fora parlant, és a l'únic a qui li hauria pogut explicar. Perquè ningú sap res. És que a qui li preguntis, ningú et dirà res.

EVARISTO i CARMEN

M'enrecordo alguna vegada quan en Stéphane li demanava al seu avi boles per jugar a petanca. (Maria) Alguns vegada li deia ves a tomar pel cul. (Evaristo) A tomar pel cul ho deia molt. A l'esmorzar ja venia amb nosaltres, alguna torrada o un croissant. O sinó per dinar, i sinó venia li dèiem al nen ves a cridar a en Miralles que pugi. Després es feia el seu "carajillo" i ja es baixava a fer la siesta. Després, a jugar petanca. I després deia: "A sopar no! A sopar no pujo fins allà dalt una altra vegada. Que us heu anat molt amunt! Això és lo que em fot anar fins allà dalt." (Maria) M'enrecordo que quan jugàvem a dominó deia: "Monsieur!" i s'aixecava les peces fins al front i les ensenyava totes rient. (Evaristo)

Això és la caixa de dominó d'Enrique Miralles que sempre portava al càmping. Està gravada:

"MIRALLES, LE FRANÇAIS"

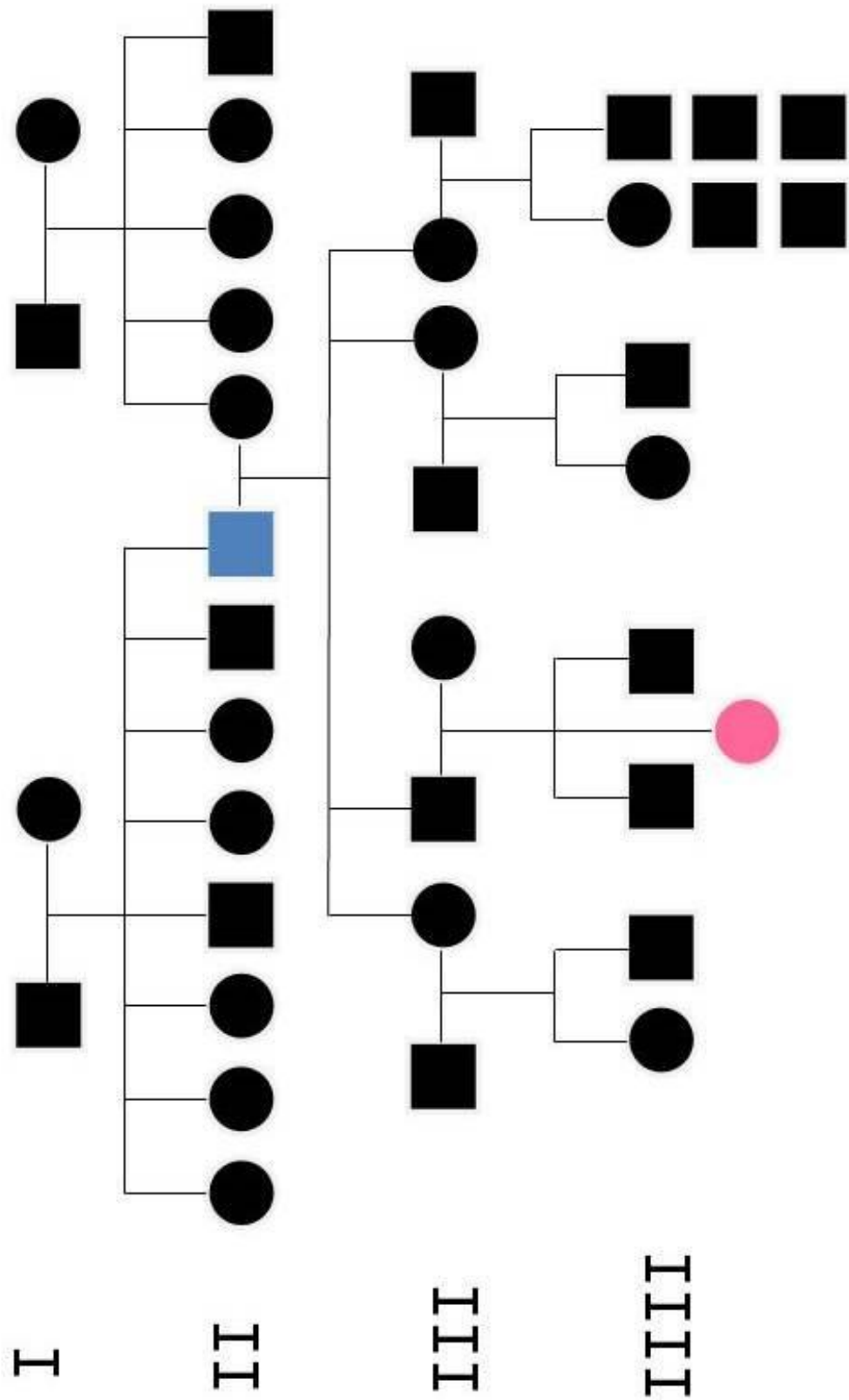
EVARISTO i CARMEN (parlant sobre el llibre de *Los Soldados de Salamina* d'en Javier Cercas i sobre l'incident del Col·lell)

És molt raro que ningú sàpiga res! Jo hi tenia molt confiança i mai m'ha parlat de res. Amb el teu avi hem conviscut molt. (Evaristo)

Ens va trucar l'Amparo. I jo li vaig dir el que sabia d'en Miralles, que la Quinta del Biberó se'l volia emportar. Un dia al càmping va venir en Javier Cercas per demanar informació i fotos sobre en Miralles. Jo en tenia, però no li vaig voler donar perquè volia l'acord dels seus fills ja que ell ja era mort. Com que en aquella època havia perdut el contacte amb els seus fills, doncs ho vaig deixar córrer i no vaig donar-li cap fotografia d'en Miralles. (Carmen)

Arbre Genealògic

Llegenda de l'arbre genealògic

(Els números van d'esquerra a dreta)

I-1 Antonio Miralles Lino (10/11/1870)

I-2 Maria Oller Ardiaca (20/01/1874)

I-3 Avelino Giménez (16/05/1902)

I-4 Rosenda Esteban (28/06/1903)

II-1 Rosa Miralles Oller (30/04/1902)

II-2 Pepita Miralles Oller (18/05/1905)

II-3 Antonia Miralles Oller (5/03/1907)

II-4 Juan Miralles Oller (25/06/1909)

II-5 Jeanne Miralles Oller (25/06/1913)

II-6 Mercedes Miralles Oller

II-7 Jaime Miralles Oller

II-8 Enrique Miralles Oller (31/07/1919)

II-9 Isabel Gimenez Esteban (8/03/1927)

II-10 Françoise (Paquita) Pin

II-11 Herminia Bouquin

II-12 Carmen Montadier (18/07/1933)

II-13 Jean Gimenez (21/07/1946)

III-1 Jacky Roger (12/04/1953)

III-2 Patricia Herminia Roger (17/12/1950)

III-3 Miguel José Miralles Oller (6/03/1954)

III-4 Eliane Suzanne Fallet Miralles (3/08/1945)

III-5 Pascal Landerouin (12/02/1965)

III-6 Isabelle Miralles (4/05/1959)

III-7 Carmen Mercedes Miralles (4/05/1959)

III-8 Rodolphe Augiron (27/10/1957)

IIII-1 Doriane Roger (10/05/1991)

IIII-2 Thibault Roger (1/05/1994)

IIII-3 Stéphane Christophe Augier (12/5/1967)

IIII-4 Julien Henry André Miralles (3/12/1976)

IIII-5 Charlotte Miralles Oller (12/12/1993)

IIII-6 Julie Landerouin (18/05/1992)

IIII-7 Benjamin Landerouin (10/04/1996)

IIII-8 Elodie Augiron (27/04/1985)

IIII-9 Yohan Augiron (19/03/1987)

IIII-10 Pierre Augiron (3/10/1989)

IIII-11 Baptiste Henry Augiron (27/02/1992)

IIII-12 Maxime Augiron (13/12/1994)

IIII-13 Corentin Abgral (9/08/1998)

Enrique Miralles Oller, al voltant del qual gira tot aquesta recerca

Charlotte Miralles, néta d'Enrique qui ha decidit fer una recerca sobre el seu avi

BIBLIOGRAFIA

Llibres

- CERCAS, Javier; *Soldados de Salamina*. Ed. Tusquets Editores. Col. "Colección Andanzas". Barcelona. 1ª Edición: marzo 2001; 31ª Edición: diciembre 2003
- F. Blanchard, M.Boulanger, J.Kermarec, D.Le Nuz, N.Perrier (Sota la direcció de J.Bodineau, A.Couderc); « De l'État français à la IVe République (1940-1946)» dins *Histoire/Géographie-Éducation Civique BAC PRO 3ans Première Professionnelle*. Ed. Foucher. Vanves. 2010

Internet

Wikipedia Links

- Català
  - « La Canadenca » dins http://ca.wikipedia.org/wiki/Barcelona_Traction#La_vaga_del_1919
  - « Llei de fugues » dins http://ca.wikipedia.org/wiki/Llei_de_fugues
  - « Lleva del Biberó » dins http://ca.wikipedia.org/wiki/Lleva_del_Biber%C3%B3
  - « Rafael Sánchez Mazas » dins http://ca.wikipedia.org/wiki/Rafael_S%C3%A1nchez_Mazas
  - « Camp d'Argelers » dins http://ca.wikipedia.org/wiki/Camp_d'Argelers
  - « Segona Guerra Mundial » dins http://ca.wikipedia.org/wiki/Segona_Guerra_Mundial
  - « Potències de l'Eix » dins http://ca.wikipedia.org/wiki/Pot%C3%A8ncies_de_l'Eix
  - « Tercer Reich » dins http://ca.wikipedia.org/wiki/Tercer_Reich#El_rearmament_d.E2.80.99Alemanya
- Castellà
  - « Batalla de Sed » dins http://es.wikipedia.org/wiki/Batalla_de_Sed%C3%A1n
  - « 1919 » dins <http://es.wikipedia.org/wiki/1919>
  - « Severiano Martínez Anido » dins http://es.wikipedia.org/wiki/Severiano_Mart%C3%ADnez_Anido

« Guerra Civil Española » dins

http://es.wikipedia.org/wiki/Guerra_Civil_Espa%C3%B1ola

« Campos de internamiento en Francia » dins

http://es.wikipedia.org/wiki/Campos_de_internamiento_en_Francia

« Segunda Guerra Mundial » dins http://es.wikipedia.org/wiki/Segunda_Guerra_Mundial

« Aliados de la Segunda Guerra Mundial » dins

[http://es.wikipedia.org/wiki/Aliados_\(Segunda_Guerra_Mundial\)](http://es.wikipedia.org/wiki/Aliados_(Segunda_Guerra_Mundial))

- Francès

« France Libre » dins http://fr.wikipedia.org/wiki/France_libre#cite_note-23

« Légion Étrangère » dins

http://fr.wikipedia.org/wiki/L%C3%A9gion_%C3%A9trang%C3%A8re#Seconde_Guerre_mondiale_.281939_-_1945.29

« 4e Régiment Étranger » dins

http://fr.wikipedia.org/wiki/4e_r%C3%A9giment_%C3%A9tranger

- Anglès

« World War II » dins http://en.wikipedia.org/wiki/World_War_II

Links en català

VEU OBRERA « Vaga Canadenca » dins <http://www.veuobrera.org/00finest/919vaga-c.htm>

VEU OBRERA « Llei de fugues » dins <http://www.veuobrera.org/00finest/llei-d-f.htm>

ESPAI DE LLIBERTAT « Francesc Layret » dins

http://www.laic.org/cat/espai/articles/print/08_apuntp.htm

REVISTA CAMBRILS « Lleva del Biberó » dins

<http://www.revistacambrils.com/pagines/reportatges/Bibero/biberons1.html>

XTEC « Guerra Civil Espanyola » dins

<http://www.xtec.cat/~jbuxader/historia/temes/escat/querracivil.htm>

WIKITEKA « Context Històric Guerra Civil fins anys 70 » dins

<http://www.wikiteka.com/apuntes/context-historic-guerra-civil-fins-any-70-3/>

IES RONDA « Els refugiats espanyols » dins

<http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:evXGIZM7vJUU:www.iesronda.org/res>

[ources/2284/mail/45651/Els_refugiats_espanyols_merc.doc+refugiats+espanyols&cd=6&hl=ca&ct=clnk&gl=es](http://www.3cat24.cat/mail/45651/Els_refugiats_espanyols_merc.doc+refugiats+espanyols&cd=6&hl=ca&ct=clnk&gl=es)

WIKILINGUA « Pacte d'Acer » dins

http://www.wikilingua.net/ca/articles/p/a/c/Pacto_de_Acero_a6f1.html

XTEC « Cronologia II Guerra Mundial » dins

<http://www.xtec.cat/~csoria1/apunts/catala/crono2gm.htm>

IES EMILI DARDER « Conseqüències de la Segona Guerra Mundial » dins

http://www.iesemilidarder.com/spip/IMG/pdf/Consequencies_de_la_Segona_Guerra_Mundial.pdf

3CAT24 « La Segona Guerra Mundial » dins [http://www.3cat24.cat/noticia/182217/societat/La-Segona-Guerra-Mundial-\(1939-1945\)](http://www.3cat24.cat/noticia/182217/societat/La-Segona-Guerra-Mundial-(1939-1945))

Links en castellà

HISTORIA DE ESPAÑA « Guerra Civil Española » dins <http://www.guerracivil1936.galeon.com/>

DESCUBRE CATALUÑA « Rutas de Salamina – Santuario de Collell » dins

<http://www.vegueries.com/asp/rutasVESP.asp?V=Girona&Id=48>

BIOGRAFÍAS Y VIDAS « Martínez Anido » dins

http://www.biografiasyvidas.com/biografia/m/martinez_anido.htm

FORUM GUERRA CIVIL « Rafael Sánchez Mazas » dins <http://guerracivil.forumup.es/about265-guerracivil.html>

ABC « Franco y la conquista de Barcelona en 1939 » dins

<http://www.abc.es/20100126/historia-/franco-conquista-barcelona-201001261612.html>

LA SEGUNDA GUERRA MUNDIAL « Conflicto (Causas, Conflicto, Consecuencias de la guerra) » dins <http://sgm.casposidad.com/>

SEGUNDA GUERRA MUNDIAL dins <http://www.suapesquisa.com/segundaguerra/>

MONOGRAFÍAS « La Segunda Guerra Mundial »

<http://www.monografias.com/trabajos/sequemun/sequemun.shtml>

HISTORIAS SIGLO 20 « Los Aliados (2ª Guerra Mundial) » dins

<http://www.historiasiglo20.org/GLOS/aliadosiigm.htm>

HISTORIAS SIGLO 20 « El Eje » dins <http://www.historiasiglo20.org/GLOS/eje.htm>

HISTORIAS SIGLO 20 « La Segunda Guerra Mundial » dins

<http://www.historiasiglo20.org/CRONO/iigm.htm>

WORLDLINGO « Aliados de la Segunda Guerra Mundial » dins

http://www.worldlingo.com/ma/enwiki/es/Allies_of_World_War_II

WORLDLINGO « Antorcha de la operación » dins

http://www.worldlingo.com/ma/enwiki/es/Operation_Torch

ENCICLOPEDIA DEL HOLOCAUSTO « Segunda Guerra Mundial: Cronología » dins

<http://www.ushmm.org/wlc/es/article.php?ModuleId=10007800>

Links en francès

LÉGION ÉTRANGÈRE « Le 4eme Régiment Étranger » dins <http://legion-etrangere.wifeo.com/1er-regiment-etrange.php>

CHARLES DE GAULLE « L'Appel du 18 juin » dins <http://www.charles-de-gaulle.org/pages/l-homme/dossiers-thematiques/1940-1944-la-seconde-guerre-mondiale/l-appel-du-18-juin.php/temoignages/appel.htm>

CHARLES DE GAULLE « La France Libre » dins <http://www.charles-de-gaulle.org/pages/l-homme/dossiers-thematiques/1940-1944-la-seconde-guerre-mondiale/la-france-libre.php>

CHARLES DE GAULLE « Les Forces Françaises Libres » dins <http://www.charles-de-gaulle.org/pages/l-homme/dossiers-thematiques/1940-1944-la-seconde-guerre-mondiale/les-forces-francaises-libres.php>

CHARLES DE GAULLE « L'aventure de l'Afrique Française Libre » dins <http://www.charles-de-gaulle.org/pages/l-homme/dossiers-thematiques/1940-1944-la-seconde-guerre-mondiale/l-aventure-de-l-afrique-francaise-libre.php>

PORTAIL DU GOUVERNEMENT « De l'Appel du 18 juin à la victoire des Alliés » dins <http://www.premier-ministre.gouv.fr/de/node/69130>

FRANCE LIBRE « La France Libre et l'Empire : le ralliement de l'Afrique » dins <http://www.france-libre.net/france-libre-france-combattante/france-libre-france-combattante/fl-empire-afrique.php>